

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för hälsa, vård och välfärd

SVÅRIGHET ATT FATTA RÄTT BESLUT

- En kvalitativ studie om socialsekreterares upplevelser av hanteringen av våldsutsatta barn.

NADIFE SIMOHAMMED

*Huvudområde: Socialt arbete
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Socionomprogrammet
Kursnamn: Examensarbete inom socialt
arbete
Kurskod: SAA056*

Handledare: Darvishpour Mehrdad

*Seminariedatum: 2020-08-21
Betygsdatum: 2020-08-31*

Svårighet att fatta rätt beslut – En kvalitativ studie om socialsekreterares upplevelser av hanteringen av våldsutsatta barn.

Författare: Simohammed Nadife

Mälardalens högskola

Akademien för hälsa, vård och välfärd

Socionomprogrammet

Examensarbete inom socialt arbete, 15 högskolepoäng

Vårtermin 2020

SAMMANFATTNING

Syftet med denna studie var att få en förståelse för hur socialsekreterare upplever hanteringen av handläggningsprocesser av barn som har blivit utsatta för våld. Sju socialsekreterare från olika kommuner intervjuades där svaren sedan relaterades till innebörden av begreppet barnets perspektiv och teorin om handlingsutrymme. I resultaten framgår att socialsekreterarna upplevde handläggningsprocesserna som problematiska då de präglades av tidsbrist och olika stressmomentet. Trots att FN:s konvention om barns rättigheter är utgångspunkt i socialsekreterarnas verksamhet, anser de att ibland är det inte lätt att fullt följa, dock betonar de att utbildningar kring ämnet är på gång. Gemensamt för socialsekreterarnas upplevelser var att de ansåg att det är ett underbart arbete, dock det behövs erfarna kollegor och mer specifika policy och direktiv om hur man ska hantera olika fall samt hur dessa ska tolkas för att på bästa sätt utgå från barnets perspektiv.

Nyckelord: barns delaktighet, socialsekreterare, handlingsutrymme, barnets perspektiv, barnkonvention

Difficulty in making the right decision - A quantitative study of the social secretary's experience in cases of violence against children

Author: Simohammed Nadife

Mälardalen University

School of Health, Care and Social Welfare

The Social Work Program

Thesis in Social Work, 15 credits

Spring term 2020

ABSTRACT

The purpose of this study was to gain an understanding of how social workers experience the handling of administrative processes in children who have been exposed to violence. Seven social secretaries from different municipalities were interviewed, the answers were after related to the theories children's perspective and room for maneuver. The main finding of the study was that the social secretaries perceived the processing processes as problematic as they were characterized by lack of time and various stressors. Although the Convention on the Rights of the Child is the starting point for the activities of social secretaries, they believe that sometimes it is not easy to fully follow there's work, however, they emphasize that training on the subject is underway. Common to the social workers' experiences was that they considered it a wonderful job, however, experienced colleagues and more specific policies and directives are needed on how to handle different cases and how these should be interpreted in order to best see it from a children's perspectives.

Keywords: children's participation, social secretary, room for maneuver, children's perspective, children's convention

INNEHÅLL

1	INLEDNING	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte och frågeställningar	4
1.3	Centrala begrepp.....	4
1.3.1	<i>Barnets bästa</i>	4
1.3.2	<i>Barn som far illa</i>	5
1.3.3	<i>Barnkonventionen</i>	5
1.3.4	<i>Fysiskt och psykiskt våld</i>	5
2	TIDIGARE FORSKNING	6
2.1	Svårigheter att fatta rätt beslut	6
2.2	Digitaliseringens utmaningar för socialarbetets verksamhet.....	7
2.3	Barns rätt till delaktighet	7
2.4	Större stress att arbeta med barn än med vuxna	8
2.5	Sammanfattning av tidigare forskning.....	9
3	TEORI	10
3.1	Barnets perspektiv	10
3.2	Handlingsutrymme	12
4	METOD	13
4.1	Val av metod	13
4.2	Urval och avgränsningar	14
4.3	Datasamling och genomförande.....	14
4.4	Databearbetning och analys.....	15
4.5	Forskningsetiska överväganden.....	15
4.6	Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	16
4.6.1	<i>Reliabilitet</i>	16
4.6.2	<i>Validitet och generaliserbarhet</i>	16
4.7	Äkthet och tillförlitlighet	17
5	RESULTAT OCH ANALYS	17

5.1 Hur upplever socialsekreterare sitt handlingsutrymme i ärende som rör barn som utsätts för våld?	17
5.1.1 <i>Insatser och stöd enligt den enskilde socialsekreterarens tolkning.....</i>	18
5.1.2 <i>Digitalisering påverkan av arbetet .....</i>	19
5.1.3 <i>Upplevelse av hantering av ärendet.....</i>	19
5.1.4 <i>Högt tempo i arbetet motverkar effektivitet.....</i>	20
5.1.5 <i>Svårigheten att tolka barn.....</i>	21
5.2 Vilka utmaningar ställs socialsekreterare inför i arbetet med att beakta barnets perspektiv?	22
5.2.1 <i>Utmaningar vid tillämpning av barns bästa.....</i>	22
5.2.2 <i>Föräldrars rätt till uppfostran samt barnens behov av trygghet och rättigheter .....</i>	24
5.2.3 <i>Barn som klient.....</i>	25
5.3 Upplever socialsekreterare att FN:s konvention om barns rättigheter påverkar deras arbete i att beakta barnets perspektiv i utredningar där barn utsätts för våld?.....	26
5.3.1 <i>Barnkonventionslagen i praktiken.....</i>	26
5.3.2 <i>Kunskap om barnkonvention och barns perspektiv.....</i>	27
6 DISKUSSION	29
6.1 Resultatdiskussion.....	29
6.2 Metoddiskussion	30
6.3 Etikdiskussion	31
7 SLUTSATSER.....	32
REFERENSLISTA.....	34
 BILAGA A	
 BILAGA B	
 BILAGA C	

Förord

Jag vill tacka alla underbara personer som på olika sätt har varit med och gjort det möjligt för mig att göra detta arbete. Det har varit en givande resa att färdas på som har givit många nya förståelse och kunskap inför det kommande arbetslivet som socionom. Vill tacka min fru och mina barn Mehdi, Amira, Mariam och Nour för deras tålamod under denna resa. Ett extra stort tack vill jag ge till min handledare Mehrdad Darvishpour som har varit min vägvisare under hela denna resa och för hans tålamod.

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

”Vi har fått en orosanmäla från skolan om att flickan berättat att hennes mamma ibland ”ruskar” om henne och skriker. Jag och min kollega beslutade att prata med flickan på skolan utan föräldrarnas vetskap och samtycke. Vår avsikt med samtalet var att göra en skyddsbedömning. Det kan vara lätt att ta till sig lagen om att socialtjänsten får samtala med barn utan föräldrars samtycke ganska snabbt utan vidare eftertanke. I det här fallet ansåg vi att det inte var fråga om ett undantagsfall, då orosanmäla i sig var så pass vag att det fattades beslut om att inte polisanmäla det misstänkta våldet. Det är väldigt svårt att bedöma eventuella risker för barnet och att förutse om en förälder negativt kan påverka ett barn eller utsätta det för våld. Ska vi ta den risken? Vad som är barns bästa ska enligt lag beaktas (1 kapitlet 2 § socialtjänstlagen, LVU 1 §), men det framgår inte i lagtexten hur bedömning av barns bästa går till.” (Björk, 2016).

Historiskt sett är Sverige ett av de första länder som införde förbud mot att aga barn, år 1979. Men detta förbud medförde inte en straffbarhet mot den som kan ha utsatt ett barn för våld. Den som skadar ett barn måste ha lämnat kroppsskador, sjukdom eller smärta för att det ska betraktas som våld mot barn. Nya lagar och regler uppkommer konstant, men utan direktiv, utbildning och utvärdering vid tillämpning av dessa lagar finns risken att lagar bli ineffektiva i verkligheten. Samtidigt beskriver Unicef (2018) att FN:s konvention om barns rättigheter inte har fått det genombrott som man förväntat sig. I socialtjänstlagen 1 kap, 2 § står det att barnets bästa, särskilt skall beaktas, men vad innebär detta för den enskilde socialsekreteraren?

I föreliggande studie har jag valt att undersöka socialsekreterares upplevelser av våldsutsatta barn, samt hur FN:s konvention om barns rättigheter som lag påverkar socialsekreterares upplevelser av handläggning och beslut i dessa ärenden. Att hantera ärenden som rör barn som utsatts för våld i hemmet kan vara ett tungt arbete för många socialsekreterare, då svåra och viktiga beslut rörande barn och barns livskvalité måste tas. Olika konsekvenser kan uppstå beroende på hur man hanterar de olika fallen. Ett exempel är det omtalade fallet Esmeralda i Sverige där en 3 årig flicka dog i sitt hem i Norrköping. Flickans biologiska mamma är åtalad för mord (Westin & Stigfur, 2020, 15 maj). Enligt åtalet har flickan utsatts för trubbigt våld. Orosanmälningar gjordes flera månader innan flickans död. Esmeralda växte upp i ett jourhem och hennes biologiska föräldrar fick tillbaka vårdnaden när flickan

var två år, för att åtta månader senare hittas död i lägenheten (ibid.). Gabriel i USA är ett annat omtalat fall, där ett flertal orosanmälningar kom från Gabriels lärarinna som uppmärksammade flera fysiska skador på pojken (Yoldas, 2018, 11 juni). Gabriel torterades av modern och hans styvfar under flera år, han var åtta år när han hittades död i lägenheten (ibid.). Ytterligare ett omtalat fall är Theo i Sverige. Theos mor led av psykisk ohälsa och är misstänkt för Theos död. Theos far gjorde också flera orosanmälningar (Vedmar, 2019, 8 augusti). Dessa fall är tre barn som har farit illa trots att barnens situation uppmärksammats och orosanmälningar gjort till socialtjänsten. I alla tre fall fälldes socialtjänsten att ha brustit i rutinerna men fick inte någon straff. Dessa fall har gjort att jag har blivit uppmärksammad på konsekvenserna som kan uppstå i beslut som rör barn som blir utsatta för våld samt hur socialsekreterare upplever hanteringen av barnärenden. I samband med min verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i socionomprogrammet kom jag i kontakt med ärenden där barn utsatts för våld. Socialsekreterarna där min VFU var förlagd uttryckte att arbetet var krävande, stressigt och svårt samt att tiden sällan räcker till. Detta, menar dem, leder ofta till rollkonflikter mellan utredarna, som i sin tur bidrar till att internt dilemma för chefer och utredare. Olika faktorer kan påverka viktiga beslut som socialsekreterarna gör. Enligt Littlechild (2005) kan stress ha en stor inverkan på socialarbetarens beslut och kan ofta vara orsaken bakom felaktiga beslut.

Larsson och Hultman (2019) menar att utifrån tidigare forskning finns det ett stort tolkningsutrymme i den sociala barnvårdpraktiken i Sverige, så som olika uppfattningar från den enskilde socialsekreterarna om vad barns rätt till delaktighet innebär, som i sin tur kan skapa olika beslut bland socialsekreterarna. ”*I vare sig barnkonventionen eller i SoL finns några bestämmelser för hur samtal med barn ska genomföras, hur ofta eller vem som ska tala med barnet*” (Larsson & Hultman, 2019, s. 92). Detta blir ett problemområde inom socialtjänsten, att inte ha specifika bestämmelse, en modell eller metod för att använda i alla sammanhang och med alla barn. Enligt författarna tolkas handlingsutrymmen från den enskilde socialsekreterarnas utifrån deras kunskap men också övriga organisatoriska villkor som kommer bestämma olika former att utveckla barns rätt till delaktighet vid utredningsprocessen. Författarna menar att det är genom det organisatoriska ramverket, juridiska processer och riktlinjer, som FN:s konvention om barns rättigheter och socialtjänstlagen som kommer bestämma större del av hur den enskilda socialsekreteraren tar sina beslut. Handlingsutrymmen som den enskilda socialsekreteraren har är också kopplad till kompetensen och kunnande av att kunna tolka dessa olika lag och riktlinjer och följa dessa, plus att socialsekreterare och organisationen har plikter att följa, som exempel anmälningsplikten. Socialtjänstlagen får också en annan betydelse och när barns rättigheter är förstärkts genom FN:s konvention om barns rättigheter, men socialsekreterare ställs ändå inför utmaningar.

2019 rapporterades av brottsförebyggande rådet (BRÅ) 23 800 fall av barn som utsatts för våld, varav 3990 fall rörde barn mellan åldern 0-6 år. Alla barn i Sverige har rätt till att få och känna trygghet samt rätt till omvårdnad och en god uppfostran enligt 6 kap. 1 och 2 § av föräldrabalken (1949:381). Det är i första hand föräldrarna som har ansvaret att tillgodose dessa behov. Om vårdnadshavare inte kan tillgodose dessa behov ska kommunen bistå med detta (Socialstyrelsen, 2020). Enligt socialnämnden 5 kap. 1§ av Socialtjänstlagen (SoL,

2001:453) ska skydd och stöd ges till barn som riskerar att utvecklas ogynnsamt. Det finns många krav inom socialtjänsten på hur man ska hantera fall som rör barn som blir utsatta för våld så att inte felaktiga beslut ska fattas. Det är en komplex uppgift att arbeta som socialsekreterare där alla protokoll ska följas och varje socialsekreterare ska se till att lagen följs, så att barn som inte har det bra ska kunna få en så god livsstil som möjligt. Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter träder i kraft den 1 januari 2020. Beslutet innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följs av FN:s konvention om barns rättigheter. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. En inkorporering av FN:s konvention om barns rättigheter bidrar till att synliggöra barnets rättigheter. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Eriksson och Näsman (2011) menar att det finns såväl negativ som positiv kritik från barn som varit föremål för utredningar inom socialtjänsten. Några barn i deras undersökning uttryckte att utredaren har lyssnat, men att enbart ställt frågor som handlar om den ena föräldern och lämnat den andra föräldern utanför diskussionen, vilket de upplevde som orättvist. Frågor uppstår om hur en socialsekreterare kan i utredningssammanhang gå från barnets bästa, medan situationen i många fall kan variera och ibland kan vissa dilemman uppstå. Vilka frågor ska man ställa till barnet för att den ska känna sig delaktig? Det står i socialtjänstlagen 1 kap, § 2 att barnets bästa ska beaktas, men hur bedömer en socialsekreterare barnet bästa, och hur påverkas de av den nya lagen FN:s konvention om barns rättigheter som säger att barnet ska stå i fokus? Cederborg (2014) påpekar att barnen sällan är delaktiga i socialtjänstens beslutprocess. Hon menar att forskning har visat att socialarbetarna fortfarande har en bit att vandra för att kunna bemöta barns utsatthet och behov i den situation som de befinner sig i. Hon menar vidare att socialsekreterarna ofta intar föräldrarnas perspektiv trots att det är föräldrarnas destruktiva beteende som kan vara förklaringen till barnens ohälsa. Vissa studier konstaterar vidare att forskning som belyser hur socialsekreterarna i Sverige hanterar ärenden som rör barn som blir utsatta av våld är begränsad, oavsett att varje enskild socialsekreterare ska följa lag och riktlinjer som finns inom varje organisation (Socialstyrelsen, 2016; Socialstyrelsen, 2018; Larsson & Hultman, 2019).

Enligt Unicef (2019) anses Sverige vara ett av de bästa länderna i världen att växa upp i. Men hårda krav ställs på socialtjänsten, där många socialsekreterare redan idag strävar efter att arbeta efter ett barnrättorienterat sätt, utifrån ramverk, lag och riktlinjer som finns i varje organisation, trots tidsbrist, hög arbetsbelastning och ekonomiska ramar som finns inom detta område. ”De senaste åren har vi sett en eskalerande kris inom socialtjänsten, där läget är värst inom barn- och ungdomsvården. Det är barnen som får betala det högsta priset” (Unicef, 2019, s. 7). Med stöd av de svårigheter som framgår och den komplexitet som finns kring barn som utsätts för våld föreligger ett särskilt intresse att studera detta område.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur socialsekreterare upplever sitt handlingsutrymme i ärenden som rör barn som utsätts för våld. Studien avser även att belysa hur FN:s konvention om barns rättigheter tillämpas i utredningar där barn utsätts för våld.

1. Hur upplever socialsekreterare sitt handlingsutrymme i ärenden som rör barn som utsätts för våld?
2. Vilka utmaningar ställs socialsekreterare inför i arbetet med att beakta barnets perspektiv?
3. Upplever socialsekreterare att FN:s konvention om barns rättigheter påverkar deras arbete i att beakta barnets perspektiv i utredningar där barn utsätts för våld?

1.3 Centrala begrepp

1.3.1 Barnets bästa

Schiratzki (2019) förklarar att barns bästa, enligt FN:s kommitté, är ett trefaldigt begrepp som består av "en materiell rättighet, en tolkningsprincip och en förfaranderegler" (Schiratzki, 2019, s.17). Den grundläggande principen om definitionen härleds från FN:s konvention om barns rättigheter, artikel 3: "*Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet*" (Socialstyrelse, 2016). Fokus ligger i att se varje barn och tolka efter varje barns unika omständigheter. Barnets bästa ska finnas som en vägledning i alla frågor som kan röra ett barn (Svärd, 2016). Enligt Schiratzki (2019) kan barnets bästa också ses som en värdeprincip som träder in i rättsordningens etiska bas. Enligt Socialstyrelsen (2012) 1 kap 2 § SoL ska åtgärder som rör barn särskilt beaktas där "barn" anses varje människa under 18 år. Barnets bästa innebär enligt socialstyrelsen synsätt, att barnets åsikter alltid ska beaktas och innebär att varje beslut som rör ett barn ska grundas på vad som är bäst för just det barnet. Enligt FN:s konvention om barns rättigheter, innebär barnets bästa att ha barnet i fokus, vilket varierar utifrån varje barns individuella situation. Barnets berättelse och inställning ska synliggöras i varje moment av varje ärende som rör barn. Barnets bästa har en överordnad relation till barnets vilja, och är ett resultat av en hel sammanvägning av barnets uppfattningar och behov (Socialstyrelsen, 2012).

1.3.2 Barn som far illa

Socialstyrelsens definition av barn som far illa innefattar alla barn som är yngre än 18 år, där det finns misstanke om att de ska eller blivit utsatta för fysiskt eller psykiskt våld, som kan orsaka skada. I begreppet innefattas också barn som kan utsätta sig själva för våld och skada och där det finns misstanke om att barnet inte har det bra. Exempelvis klassas det som våld när ett barn behöver bevittna någon annan som utsätts för våld. Sverige är det första landet som förbjöd barnaga där många verksamheter samverkar för att göra barns röst hörda. I Socialtjänstlagen tydliggörs dels myndigheters och yrkesverksammas ansvar gällande anmälningsskyldigheten via 14 kapitlet 1§ SoL samt i 14 kapitlet 1c§ att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden. Detta innebär att man tydliggör även att utöver myndigheter och yrkesverksammas ansvar finns ett allmänt ansvar och intresse att skydda barn som riskerar att fara illa, där våld särskilt uppmärksammas (Socialstyrelsen, 2014).

1.3.3 Barnkonventionen

FN:s konvention om barns rättigheter är ett internationellt avtal som samlar rättigheter i form av artiklar för barn. FN:s konvention om barns rättigheter innehåller 54 artiklar, alla artiklar är lika viktiga, men det finns fyra grundläggande principer som alltid ska ligga i fokus och dessa är artikel, två, tre, sex och tolv. Artikel två innefattar att alla barn har samma rättigheter och lika värde, barnet ska skyddas mot alla former av diskriminering, artikel tre innebär att vid alla beslut som rör barn ska barnets bästa beaktas, artikel sex ska säkerställa alla barns rätt till liv och utveckling och till sist artikel tolv beskriver att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och bli respekterad (Unicef, 2019). FN:s konvention om barns rättigheter är ett avtal som är rättsligt bindande och som blev lag i Sverige sedan 1 januari 2020. I FN:s konvention om barns rättigheter ska barnrätt och barns bästa synliggöras tydligt i arbetet med lagstiftning, där barnets perspektiv är viktigt att iakttas och beaktas, så att barn får stå i centrum under hela handlägningsprocessen, från att anmälan görs till att beslut och åtgärder är tagna. FN:s konvention om barns rättigheter är byggd på respekt för barns åsikter, intressen och behov. Socialtjänstens insatser för barn och unga ska utgå och ha som grundprincip FN:s konvention om barns rättigheter (Törnqvist & Tryblom, 2019; Unicef, 2019).

1.3.4 Fysiskt och psykiskt våld

Fysiskt våld kännetecknas oftast av att den som blir utsatt för våld har en nära relation till förövaren. Fysiskt våld beskrivs av Nationellt centrum för kvinnofrid (2014) som sparkar, stryptag, slag mot olika delar av kroppen, knuffar eller kvävningförsöket med hjälp av olika objekt. Fysik våld kan också vara som exempel när den vuxna slår ett barn, skakar, river, sparkar, nyper eller tvingar mer föremål i barnens mun, som mat eller något för att hålla

barnet tyst (SOU 2001:72). Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (2014) väljer förövaren oftast medvetet delar på kroppen där skador kan döljas. Psykiskt våld, precis som fysiskt våld, kan se olika ut. Det kan handla om kränkande handlingar, där offret känner sig hotad och skrämmd för att bli utsatt för ytterligare fysiskt våld eller tvingas till kränkande handlingar. Psykiskt våld innefattar även att ständigt bli kränkt med negativa ord. Psykiskt våld mot barn kan också klassas som hån, nervärderande ord, utfrysning, kritik, orimliga krav eller vägran att lyssna på barnen har att säga. Psykiskt våld är också när ett barn behöver bevittna, se eller höra våld (Kvinnofridslinjen, 2014; SOU 2001:72). Enligt artikel 19 och 32 i FN:s konvention om barns rättigheter, får barn aldrig utsättas för våld eller kränkningar och det är vårdnadshavarnas skyldighet att skydda barnet från alla former av fysiskt, psykisk eller sexuellt våld (Unicef, 2019).

2 TIDIGARE FORSKNING

I denna del behandlas tidigare forskning inom området. För att hitta relevant litteratur gjordes en sökning på artiklar i Mälardalens Högskolas databaser, sökningen skedde framför allt i Peer-reviewed; Primo; Google Scholar; SwePub. Sökningen skedde i flera omgångar med olika sökord och kombinationer som i sin tur har gett en flertals tusen träffar, detta har inneburit att det inte har varit möjligt att gå igenom alla artiklar. Sökningen sökord blev bland annat barns rätt; barns delaktighet i socialtjänsten; socialsekreterares upplevelse av hantering av barn som far illa; social worker and child care decision; Children in child protection in Sweden.; Children and abuse. De valda texterna är vetenskapliga artiklar och enbart fem artiklar valdes för denna studie.

2.1 Svårigheter att fatta rätt beslut

Studien av Tham (2018) baseras på en undersökning som genomfördes 2003 bland svenska socialarbetare som arbetar med barn och familjerätt. Frågeformuläret som användes distribuerades till socialarbetare som 2014 arbetade med samma typer av uppgifter som undersökningen 2003. Studien visar att arbetsförhållanden med höga krav har ökat för socialarbetare i Sverige och på det sättet kan upplevas som mycket krävande. Författaren menar att det finns en ökad rollkonflikt inom sociala verksamheter som påverkar socialarbetarna och som i sin tur gör att de inte har möjligheten att fatta rättvisa beslut. Oavsett att rollkonflikter finns har den organisatoriska delen i socialtjänsten förbättrats menar Tham (2018) genom ramverk och organisatoriska riktlinjer. Författaren menar att ramverken har ändrats och förbättrats och givit socialarbetarna en större möjlighet, men ändå upplevs av socialsekreterarna att tid för att tillbringa med klienten är mindre, då arbetsinnehållet som en socialsekreterare ska hålla sig till skall följas. Det är

socialsekreterarens ansvar att utgå från lag som socialtjänstlagen (SoL) och andra lag och organisationens riktlinjer för att kunna bemöta alla klienter på bästa sätt. Slutsatsen i studien är att socialsekreterarna har betydligt lite tid att ägna sig åt direktkontakt med sina klienter. Författaren menar att det har uppkommit svårigheter för socialarbetare i nordiska länder, så som Sverige, de senaste åren. Arbetsförhållandena för socialarbetare som arbetar med barn och ungdomar är ansträngda, arbetskraven är höga vilket gör att rekryteringsproblem också finns. Studien påvisade att socialsekreterarna är en yrkesgrupp som är utsatt för mental stress, vilket skiljer sig från de arbetsförhållanden som rapporterats ett decennium tidigare. Tham (2018) menar att kvalitetsstandarden av barnens välfärdssystem i Sverige har försämrats på grund av budgetfrågor, detta innebär att en ökad rationalisering framställs som en dålig inflyttande för socialarbetarnas professionella utrymme. Studiens fynd leder författaren till att undra vilka konsekvenser detta får för barnen när socialarbetare inte får tid eller möjlighet att fatta viktiga beslut.

2.2 Digitaliseringens utmaningar för socialarbetets verksamhet

Parton (2009) Studie lyfter debatten om huruvida och till vilken grad socialt arbete med barn och familjer domineras av ett relativt begränsad och ofta legalistiskt fokus på skydd, på bekostnad av ett större problem, att säkerställa barnens välfärd. Familjestöd är ofta det operativa ordet som används för att fokusera på barnvårdsfokus, men forskare inom området undrar fortfarande om det nya teknologibaserade system kan rymma större, komplexa problem i socialarbetarens arbete. Kanske har teknologin överskuggat vad socialarbetare brukade värdera som bra omdöme, inklusive en mödosam vägning av fakta och praktiserad visdom. I studien diskuteras de möjliga effekterna av nya informations- och kommunikationstekniska system och digitaliseringar. Studien reflekterar över hur övergången till en mer digitalisering av verksamheter kan riskera att det "sociala" delen av verksamheter kan överskuggas av informationsmaterial. På så sätt försöker författaren identifiera ett antal viktiga utmaningar för både praktik och kunskap som måste beaktas i framtiden. Studiens resultat tyder på att det som kallas 'kunskap' i socialt arbete främst är en instrumentell kunskap relaterat till hur de olika socialarbetarna samlar, lagrar och använder information från varje klient, oavsett att varje socialsekreterare har en anmälningsplikt och ramverk att följa för att lyfta upp barnens rättigheter.

2.3 Barns rätt till delaktighet

Larsson och Hultman (2019) skriver om *Barns rätt till delaktighet vid beslutsprocesser inom den sociala barnvården. Vad betyder barnkonventionen och den rättsliga utformningen för tillämpningen i praktiken?* Denna artikel handlar om barnets rättighet och FN:s konvention om barns rättigheter. En hel del ställningstagande utifrån hur man tolkar innebörden av barnens rätt till delaktighet inom den sociala barnvården är inte tydligt menar

författarna. Socialrättslig forskning och socialvetenskaplig menar att i Sverige finns det bristande delaktighet för barn och unga i delar av beslutprocessen. Enligt studien anses att barnets upplevelser och synpunkter lämnas oftast utanför och att socialsekreteraren inom den sociala barnvården har ett stort handlingsutrymme. Som vidare innebär handlingsutrymmet en negativitet i socialsekreterarens arbete som behöver göra bedömningar av hela processen om i vilken utsträckning och på vilken sätt barnen åsikter och upplevelser ska beaktas. Författarna menar att socialsekreterarnas handlingsutrymme är ett förhållningsätt till ramverk och riktlinjer från organisationen som socialsekreterarna måste följa, barnet ska kunna framföra sina åsikter och få relevant information (11 kap. 10§ socialtjänstlagen, SoL). Ett stort ansvar föreligger hos socialsekreterarna som har en anmälningsplikt, och som styrs av ramverk, som ska kunna hjälpa de enskilde socialsekreterare att tolka dessa rätt utifrån kunskap och tidigare erfarenhet som varje enskild socialsekreterare kan ha. Informationen som barnen ger ska ligga till grund av det som den enskilda socialsekreteraren utger vara bedömning och beslut. Studien utför en kritisk analys av de hinder som påverkar relationen inom den sociala barnvården i relation till olika förhållande, som om hur beskrivs rätten till delaktighet och hur rätten tillvaratas. I och med att FN:s konvention om barns rättigheter i Sverige från 1 januari 2020 inkluderas i Socialtjänstlagen om FN:s konvention om barns rättigheter som lag och inkorporering bidrar att synliggöra barnets rättigheter och är en grund att ge verksamheterna en grund att arbeta utifrån barnets rättigheter. Dock menar författarna att skyldigheterna utifrån FN:s konvention om barns rättigheter enligt regeringen inte fått tillräckligt genomslag i de offentliga verksamheterna. Författarna menar att det finns en skillnad med att göra barnen delaktig i sin egen handlingsprocess, den ena är att man talar med barnet till skillnad att lyssna på barn och synliggör deras röster och upplevelser. Dokumentationen i en handlingsprocess ska vara till hjälp för att klargöra beslut som fattas, men också vilka förslag man har tagit upp. Författarna menar också att flera av socialrättsliga regler är tydligt förbundna med olika politiska mål och handlingsplaner. Larsson och Hultmans (2019) studie visade att i en historisk sett har den sociala barnvården i Sverige en begränsad omfattning att inkludera barn i sina utredningar. Studien påvisar också att barns delaktighet i utredningsarbetet har ökat, men att barnets synpunkter i själva utredningen inte lyfts fram. Ett hinder som studien kommer fram till är att socialsekreterarna ges och har ett stort utrymme att tolka vad delaktighet innebär i sina utredningar, och detta handlingsutrymme kan förklara socialsekreterarna olika föreställningar om vad barnets delaktighet innebär, vilken i sin tur kan detta verka som ett hinder för denna rätt.

2.4 Större stress att arbeta med barn än med vuxna

I studien av Hamama (2011) görs en komparativ analys av två israeliska grupper av socialarbetare. Ena gruppen arbetar med vuxna klienter och den andra gruppen arbetar med barn och ungdomar som klienter. Studien lyfter fram skillnader och likheter av utmattningssyndrom mellan de två enheter som arbetar som socialsekreterare. Resultatet visade att på grund av barns utvecklingsbehov måste socialarbetarna inom barn och

ungdomar, alltid samla ihop all sin kunskap för att socialsekreterarna ska kunna förstå sig på barnet och på så vis kunna hjälpa det. Hamama (2011) menar att flera studier, bland annat i Storbritannien, visat att det finns särskilda krav som ställs på socialtjänsten och socialsekreterarna som arbetar inom barnomsorgen. Detta ledde till att socialsekreterarna upplevde stress och var inte tillfredsställda med arbetssituationen med att hantera svåra situationer med barn som klienter. Hamama (2011) menar att det finns en stor skillnad i att arbeta med vuxna jämfört med barn. Vuxna kan avhjälpas psykologiskt, där man kan förbättra vuxna klienters situation genom tillhandahållande av praktisk hjälp. Till skillnad från vuxna blir det svårare att hjälpa barn och ungdomar med praktisk hjälp från socialarbetaren, då i många fall är det inte barnet som söker hjälp, utom barnen kommer i samband med en orosanmäla. Trots att kontexten och lagar i dessa länder kan vara olika, kan denna studie relateras till att arbeta med barn kan generellt vara mer stressande och känslig, vilken det kan gälla även Sverige.

I en annan studie av Hamama (2012), undersöktes utmattningssyndrom bland 126 socialsekreterare som arbetar med barn och ungdomar inom socialtjänsten i Israel. Respondenterna beskrev arbetet som karaktäriserat av svåra situationer med krav på att uppfylla en rad etiska normer och riktlinjer vilket ledde dem till utmaning syndrom. Studiens resultat blev att socialsekreterarna upplevde en stressituation, då hög kreativitet och intellektuell förmåga, där medkänslor fick de neutralisera och gjorde att stressituation upplevdes när det handlade om barn och ungdomar som klienter. Detta ledde till att en större del av respondenterna undvek att behandla unga klienter på grund av stressen som uppstod när de arbetade direkt med barn och ungdomar. På ett liknande sätt beskriver Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) att styrningen som sker mellan socialsekreteraren och organisation styrning av regler, lagar och överskommelser i Sverige kan ge en känsla av stressmoment utifrån olika utmaningar som socialsekreteraren har under utredningar och besluttande.

2.5 Sammanfattning av tidigare forskning

I de flesta artiklar som tagits upp upplever socialsekreterarna någon sorts stress och utbrändhet i arbetet med barn och ungdomar. Hamama (2012) menar att utbrändheten är stor bland socialsekreterare som arbetar med barn och unga på grund av de höga kraven som ställs och detta gör att flera väljer bort att arbeta som socialsekreterare. Tham (2018) beskriver på ett liknande sätt att arbetsvillkoren har blivit sämre under de senaste åren, där rollkonflikter råder bland socialsekreterarna och att höga krav på arbetet är ett faktum. Dessutom ansåg socialsekreterarna i studien av Tham (2018) att de hade mycket mindre tid av arbetet i helhet att ägna sig åt sina klienter. Enligt Unicef (2019) beskrivs en eskalerande kris inom socialtjänsten, där endast två procent av socialsekreterarnas tid ges till samtal med barn, värst inom socialtjänsten är läget inom barn- och ungdomsvården. Parton (2009) beskriver socialarbetet med barn och ungdomar som dominerat av ett snävt och legalistiskt fokus på skydd på bekostnad av barnets välfärd. På ett liknande sätt beskriver Unicef (2019)

att det är barnen som får betala det högsta priset, på grund av de hårda krav som ställs på socialtjänsten. Parton (2009) menar att informations- och kommunikationstekniska system är grunden till en sämre relation mellan klienten och socialarbetaren, då socialsekreteraren inte längre har något behov av att använda sig av sina kunskaper. Larsson och Hultman (2019) menar att bristen av barnets åsikter och delaktighet i beslutprocessen är en problematik inom socialarbetet. Vidare menar författarna att FN:s konvention om barns rättigheter är grunden för att arbeta utifrån barnens rättigheter, men att det finns inget genomslag än runt om verksamheterna i Sverige. Sammanfattningsvis kan utifrån ovan nämnda studier påstås att dagens verksamhet för socialarbete, främst för de som hanterar barns ärende innebär hårda krav på socialsekreterare och nya utmaningar.

3 TEORI

För att få en djupare förståelse för det som framkommer ur föreliggande studie används två teorier. Eftersom studien ämnar undersöka socialsekreterares upplevelser skulle en teori som utgår från barnets perspektiv kunna hjälpa till att förstå socialsekreterarens upplevelser, detta för att få en större förståelse av att arbeta med barn, då en socialsekreterare alltid ska beakta barnets bästa. Den andra teorin som valts är handlingsutrymme, som har att göra med socialsekreterarnas olika arbetsvals alternativ och tolkning utifrån lag och regler. Förhoppningsvis leder till att studiens fynd blir mer begripliga och frågeställningen går att besvara.

3.1 Barnets perspektiv

Som vuxen har man ett barnperspektiv, till skillnad från barnets perspektiv som är två olika perspektiv. Barnperspektiv är hur vi vuxna ser vad barnet säger från ett vuxet synsätt. Ur ett barnperspektiv analyseras det som vi hör av det barnet berättar för oss, men den vuxens perspektiv står i fokus (Sommer, Pramling & Hundeide, 2011). Teorin om barnets perspektiv kom att växa fram från förenta nationernas konvention om barns rättigheter och blev sedan en del av det skandinaviska välfärdsystemet. Det är socialsekreterarnas uppgift att inta barnets perspektiv och inte barnet uppgift att förstå situationen, ur ett socialtjänstperspektiv, med andra ord vad vi vuxna tänker (Unicef, 2019). Barnperspektiv är den föreställning som vi vuxna har om vad som är bäst för barnet. Vi vuxna kan försöka förstå oss på barnets perspektiv men vi kommer aldrig kunna ha samma perspektiv som barnet själv har, och därför kan det vara viktigt att förstå att barnperspektiv och barnets perspektiv är två olika synsätt (Sommer, Pramling & Hundeide, 2011).

Inom socialtjänsten förändrades synen på barnets perspektiv när FN:s konvention om barns rättigheter hamnade i fokus i Sverige. FN:s konvention om barns rättigheter innebär att barn och unga ska ha rätt att få sina röster hörda och få möjlighet att vara med i dem beslut som rör dem. För att inta barnets perspektiv måste man ha i åtanke att alla barn har olika förutsättningar och behov. Enligt Cederborg (2014) beskriver barnets perspektiv om hur socialsekreteraren försöker ta reda på hur själva barnet upplever sin egen situation, samt hur olika beslut från olika socialsekreterare ger olika konsekvenser som finns för barnet efter beslutstagandet. Cederborg (2014) menar att alla inom socialtjänsten ska inta barnets perspektiv, men att forskning visar att detta krav inte uppnåtts än inom socialtjänsten. I flera fall har barnet eller ungdomen inte blivit intervjuat om sin livssituation. Istället lyssnar socialtjänsten oftast bara på utsagor från vad andra har berättat om barnet. Cederborg (2014) menar att barnets problematik inte bara kan ses utifrån uppväxtvillkor, där barnets beteende förklaras av föräldrarnas dysfunktionella beteende. Barnets beteende ska kunna förstås och analyseras utifrån barnets förutsättningar, inte från den vuxnas förutsättningar. Enligt artikel tolv ur FN:s konvention om barns rättigheter, ska barnets rätt till delaktighet och inflytande tas. Detta innebär att det som barnet uttrycket ska tas på allvar och deras röst ska bidra med att socialsekreterarna får en förståelse för hur barnet tänker, och därmed inta barnets perspektiv (Unicef, 2019). Cederborg (2014) föreslår ett antal riktlinjer för att stödja socialsekreterarens arbete med att inta barnets perspektiv:

- Barn och unga ska inkluderas tidigt i arbetsprocessen.
- Barn och unga ska alltid intervjuas om sina erfarenheter och uppfattningar.
- Deras åsikter ska respekteras och förstås utifrån individuella, ekonomiska, sociala, emotionella, kulturella, liksom utifrån hälsoaspekter och historiska aspekter.
- Vuxna informanter ska ge sina synpunkter utifrån hur de uppfattar det aktuella barnens och ungdomarnas livssituation, men denna information ska jämföras med barns perspektiv i bedömning eller åtgärd.
- Barnsperspektivanalys av all insamlad information ska utgå från att socialsekreterare försöker sätta sig in i barnets situation.
- Åtgärdsförslag ska vara fokuserat på vad som är bäst för dem (Cederborg, 2014, s. 10).

3.2 Handlingsutrymme

Handlingsutrymme är det utrymme som finns för socialsekreteraren att fatta egna beslut, men också ett sätt att agera utifrån professionell kunskap och enligt organisationens uppdrag (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008). Handlingsutrymmen skapas i ett samspel mellan socialsekreterarens profession och organisationens regler och ramar. Socialsekreterarens ansvar är att ge skydd och stöd till enskilda i kommunen (2:1 SoL). Där det organisatoriska uppdrag att se till att de enskilde socialsekreterarna följer lag och riktlinjer från varje verksamhet, det är organisationen som ska skapa rutiner för att förebygga, åtgärda och upptäcka risker hos dessa individer som är i behov av hjälp (Schiratzki, 2017). Men oavsett detta finns det vissa aspekter som visats påverka den enskilde socialarbetarens bedömningar, där social media kan också påverka socialsekreterarnas uppfattning av vissa ärenden. Detta kan göra att socialarbetaren kan känna osäkerhet kring hans beslut. Då handlingsutrymmet är individuellt hos varje klient, utifrån klientens behov, skapar socialsekreteraren en valmöjlighet just för den klienten. Även om socialsekreteraren är uppbunden av ramverk och riktlinjer, kan dessa alltid lämna ett visst utrymme för tillämpning och tolkning i varje beslut (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008).

Socialarbetaren har ett handlingsutrymme som begränsas genom ramverk och organisationens riktlinjer de arbetar för. Ett exempel på detta är barnets rättigheter som har förstärkt genom FN:s konvention om barns rättigheter, men socialsekreterare ställs inför utmaningar, då det fortfarande inte finns direkta direktiv om hur de ska tillämpa dessa olika ramverk, utom det är fortfarande en tolkningsfråga som varje enskild socialsekreterare har. Detta innebär i sin tur att socialsekreterarna arbetar med uppdrag som präglas av normativa och moraliska aspekter. Det är socialsekreterarens uppgift att kunna knyta samman klientens behov med organisationens uppdrag i varje fall. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar att det är organisationen som kommer ge och avgöra hur stort handlingsutrymme socialsekreteraren har för att hantera deras uppdrag. Men de menar också att handlingsutrymmen påverkas av andra faktorer så som vilka rutiner socialarbetaren har, socialsekreterarens olika professionella tolkningar och traditioner, samt vilken interaktion socialsekreteraren har med sin klient. Socialsekreteraren ska alltid tänka på att den styrs av ramverk och organisationens riktlinjer och överenskommelser som kan finnas mellan olika kommuner (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008). Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar också att socialsekreterarens egen tolkning och erfarenheter om hur de utnyttjar olika resurser samt hur de agerar under samma ramar och handlingsutrymme följer riktlinjer och lagar kan variera mycket inom en och samma organisation. Det handlingsutrymme som olika socialsekreterare kan ha, kan leda till olika dilemman som konflikter mellan klienten och socialsekreteraren, eller socialsekreteraren och organisationens riktlinjer, då socialsekreteraren alltid måste hitta lösningar till sina klienter, gentemot de ramverk och riktlinjer som finns inom organisationen. En lösning kan å ena sidan verka rationell för klienten, men å andra sidan irrationell i förhållande till organisationens ramverk, regler och riktlinjer.

Björk (2016) beskriver konsekvenserna av socialarbetarens handlingsutrymmen som en hög arbetsbelastningen, främst inom barnvården. Tryck och krav från andra myndigheter är ofta för höga för den enskilde handläggaren. Andra myndigheter som samarbetar med dessa socialsekreterare under utredning beskrivs som "kravställare" men som nödvändiga myndigheter för att kunna utföra en utredning kring ett barn. Dessa krav fungerar som en påtryckning hos socialsekreteraren att snabbt vidta åtgärder med ett begränsat handlingsutrymme. En annan problematik som Björk (2016) nämner är när socialsekreteraren saknar möjlighet att lösa sin klients problematik, som exempelvis relationsproblematik, missbruksproblem eller oförmåga hos vårdnadshavarna att ta hand om sina barn. Socialsekreterare har beskrivit att när föräldrar inte vill samarbeta, eller när situationen blir hotfull i mötet med familjen, bildas rollkonflikter bland kollegorna om hur barnet skall stödjas och skyddas. Detta blir i sin tur ett dilemma om hur socialsekreterarna ska hantera sitt handlingsutrymme för att kunna hjälpa och stödja barnet efter organisationens ramverk och riktlinjer och anmälningsplikt (Björk, 2016).

4 METOD

I följande avsnitt presenteras val av metod, urvalsprocessen tillvägagångsätt och bearbetning av datamaterialet.

4.1 Val av metod

För att kunna besvara studiens frågeställning har en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer använts. En semistrukturerad intervju har till syfte att få en förståelse av deltagarnas egna perspektiv, ur deras livssyn (Kvale & Brinkman, 2012). Då syftet med föreliggande studie var att undersöka socialsekreterares upplevelser, lämpar sig detta metodval bättre än exempelvis en kvantitativ metod, där socialsekreterarnas upplevelser inte skulle framträda. En fördel med att använda semistrukturerade intervjuer blir därmed att socialsekreterarna får delge sina personliga upplevelser av sitt arbete vilket således kan besvara föreliggande studies frågeställningar. Värde med att använda sig av kvalitativa metoder är att få en direkt kontakt med respondenten, där man kan förklara vad studien går ut på och säkerhetsställa att respondenten tagit del av all information. En annan fördel med en semistrukturerad intervju är att man kan identifiera olika teman ur respondenternas upplevelser (Kvale & Brinkman, 2012). En begränsning med detta metodval är att genomförandet är mer omfattande, där intervjuer hålls och sedan ska transkriberas (Kvale & Brinkman, 2012). Något som försvårade detta metodval är den rådande Coronapandemin som innebar att det inte gick att intervju respondenterna på plats vilket medförde att intervjuerna skedde genom videokonferenssamtal eller per telefon.

4.2 Urval och avgränsningar

För att få ett större underlag av det empiriska materialet har ett tillgänglighetsurval gjorts utifrån kommuner i ett län som valdes, tanken med att välja ett län var för att underlätta intervjun nära min hemort, detta tanken bestämdes innan Covid-19 riktlinjer. VFU samordnare av min praktikplats hjälpte till att få kontakt med några kommuner som de samarbetade med, för att se om några socialsekreterare som arbetade med barns ärende var intresserad av att delta i denna studie. Samtidigt kontaktade jag slumpmässigt andra kommuner än de som min VFU samordnare frågade, för att se om det fanns ytterligare ett intresse från andra kommuner i Stockholms län. Nio olika kommuner kontaktades slumpmässigt via telefon, här fick jag ta reda på information om kommunens invånare, om det var en socioekonomisk utsatt kommun, som kan tolkas att ha fler fall om våld mot barn, eller om det var en kommun som i helhet hade en ganska bra ekonomi och högutbildning bland invånarna. Tog fram slumpmässigt telefonnummer till de olika kommuner, utifrån det fakta som jag hade och ringde upp och förklarades uppsatsen syfte. Fyra kommuner kontaktades via VFU praktikplatsen samordnare, total kontaktades tretton kommuner i Stockholms län. Beskrivning av syftet och uppsatsen förklarades under telefonsamtal, även förklarades att medverkande var frivillig. Sju stycken socialsekreterare visade intresse, två av de var från samma kommun medans resterande socialsekreterare som intervjuades var från olika kommuner med olika års erfarenhet.

4.3 Datasamling och genomförande

Inledningsvis talade jag med min VFU-samordnare för att få hjälp med att ta kontakt med olika kommuners barn- och familjeenheter för att se om det fanns intresse att medverka i min studie. Jag tog sedan kontakt med ett antal socialtjänster genom telefon där jag kort presenterade syftet med min studie. Till de som visade intresse distribuerades ett informationsbrev (se bilaga A) samt ett samtyckesbrev (se bilaga B) via mail. De sju socialsekreterare som lämnat samtycke och valt att delta i studien blev sedan uppringda för att boka in ett intervjutillfälle. På grund av den rådande Coronapandemin föreslog jag att intervjuerna skulle genomföras genom videokonferenssamtal, eller telefonsamtal om så önskades. Fem av respondenterna valde att genomföra intervjun med videokonferenssamtal och två av respondenterna föredrog att hålla intervjuerna per telefon. Vid intervjutillfällena inledde jag med att fråga respondenterna om de upplevde några oklarheter samt om de hade förstått att deras deltagande var frivilligt och när som helst kunde avslutas. Sedan genomfördes intervjun med frågorna från frågeguiden (se bilaga C). Intervjuerna pågick i mellan 40–60 minuter. Efter varje intervjutillfälle transkriberades respondenternas svar på en dator för att sedan kunna analyseras när alla intervjuer var genomförda.

Respondenterna kommer från olika kommuner. Erfarenheten som de olika socionomerna hade var varierande. Inför intervjun använde jag mig av en telefon som spelade in hela

intervjun momenten med de olika socialsekreterarna. Jag hade intervjuguiden som utgångspunkt men kompletterades med följdfrågor för att förstå ytligare respondenten svar. Vissa svar har också antecknats skriftlig. Kommunikationen skede via facetime och vanligt telefonsamtal. Två av respondenternas angav att de ville enbart ha intervjun via telefon och resterande ville ha en facetime videokonferens. Allt inspelade material transkriberades. Jag har valt att koda respondenter på ett neutralt sätt såtillvida att kön, ursprung och ålder hålls hemligt då detta inte har någon betydelse för föreliggande studies syfte och frågeställning (Bryman 2013). Intervjufrågorna kodades in av det som intervjuaren sa själv om upplevelsen av arbetet med att arbeta med barn som blir utsatta för våld, samt andra intressanta delar som uppkom under intervjun (Bryman, 2013).

4.4 Databearbetning och analys

Databearbetningen bestod av de ljudupptagningar som gjordes under intervjuerna, som sedan transkriberades till studiens empiriska material (Ahrne & Svensson, 2016). Jag försökte sedan att strukturera det transkriberade materialet genom att lyssna på det flera gånger (Wideberg, 2002). Därefter påbörjades den tematiska analysen, där det empiriska materialet tematiserades och kodades. Kodningen innebär att man identifierar centrala begrepp i det empiriska materialet, för att på så sätt hitta mönster mellan de olika frågornas svar från de olika respondenterna (Hjerm, Lindgren & Nilsson, 2014). Koder som, upplevelsen, stress, negativitet av arbetet, utmaningar och flera koder kom upp under undersökningen av intervjufrågorna skrev upp och markerades. Efter att ha markerat ord och meningar i utskriften, sorterades ytligare detta upp i de koder som var mest viktigaste inför denna studie. På grund av etiska skäl vid presentation av datamaterialet har de sju respondenterna benämnts som A, B, C, D, E, F och G.

För att kunna underlätta förståelsen av svaren från respondenterna har en tematisk analys använts. Att utföra en tematisering i en intervjustudie innebär att man ska belysa och beskriva studiens "varför" (Kvale & Brinkman, 2012). Huvudsyftet med denna studie var att få ökad förståelse för och socialsekreterarnas beskrivningar, efter detta skapades teman och underrubrikerna. Huvudteman till varje avsnitt kopplades till frågeställningarna av denna studie för att enklare kunna koppla vidare till studiens syfte.

4.5 Forskningsetiska överväganden

Denna studie formades efter forskningsetiska principer, vilket innebär att respondenterna som medverkade var skyddade från all sorts skada och kränkning (Vetenskapsrådet, 2017). För att uppnå detta uppfylldes samtliga grundläggande etiska principer som är informationskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet och samtyckeskravet. Dessa

principer ska all svensk forskning följa (Bryman, 2013). Informationskravet uppfylldes genom att samtliga respondenter först blev informerade muntligt per telefon och sedan via ett informationsbrev (se bilaga A). Förutom studiens syfte och genomförande informerades respondenterna om att deras medverkan var frivillig och när som helst kunde avbrytas, utan att meddela varför (Bryman, 2013). I samband med detta distribuerades även ett samtyckesbrev (se bilaga B) för att säkerhetsställa att alla respondenter ville medverka i studien. För att uppfylla konfidentialitetskravet nämns inga respondenternas namn, kön, ålder eller i vilken kommun de arbetar i. På så sätt kan ingen utomstående identifiera respondenterna (Bryman, 2013). För att inte avslöja respondenternas kön valde jag att använda mig av bokstäver (A-G) istället för fingerade namn (Bryman, 2013). Slutligen uppfylldes nyttjandekravet genom att inspelningarna samt transkriberingarna och analyserna förvarades på ett sådant sätt att ingen utomstående kunde få tillgång till det. Efter transkriberingen raderades alla ljudupptagningar. Även detta informerades alla respondenter om, både muntligt och skriftligt (Bryman, 2013).

4.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

4.6.1 Reliabilitet

Enligt Bryman (2013) handlar reliabilitet om hur pålitligt en undersökning är om den skulle utföras på nytt eller om den skulle påverkas av tillfälliga betingelser eller påverkas av slumpen. Med reliabilitet menas också att man inte kan hävda att studien som man tillför har en hög reliabilitet, med detta menas att om denna studie skulle upprepas och det skulle ha samma svar, skulle en hög reliabilitet finnas. Men i denna studie som exempel om andra socialsekreterare från andra kommuner skulle besvara samma frågor, kan jag inte påstå att resultaten kommer bli detsamma, därför kan jag inte påstå att denna studie har en hög reliabilitet. För att höja reliabiliteten menar Bryman (2013) att författaren bör beskriva sitt tillvägagångssätt på ett så grundligt sätt så att någon annan kan upprepa mätningen. Den interna reliabiliteten är grundad på tolkningar som visas inom forskarlaget, men också hur dessa tolkningar överensstämmer med varandra.

4.6.2 Validitet och generaliserbarhet

Enligt Bryman (2013) innebär intern validitet att det som mäts ska stämma överens med studiens teoretiska idéer. Den externa validiteten handlar om i vilken grad man kan generalisera studiens resultat, samt hur jag skulle kunna tillämpa resultaten till andra miljöer och en större population. Kvale och Brinkmann (2012) menar att istället för att generalisering bör man se hur väl en studie överensstämmer med andra betydelsefulla situationer. Kvale och Brinkmann (2012) påpekar också att för att kunna generalisera resultaten på en studie, finns det krav på att studien har tillräckligt många respondenter,

vilket min studie inte har. Jag kan därmed konstatera att det inte är möjligt att göra en större generalisering utifrån de antal respondenter som medverkat i min studie, vilket hade en kvalitativ karaktär. Det innebär att i bästa fall kan man illustrera de få tal personers upplevelse av hantering av ärendet som berör barn som far illa.

4.7 Äkthet och tillförlitlighet

Föreliggande studie grundas på en undersökning bestående av flera intervjuer som genomförts på socialsekreterare. Därmed är ingenting i studien byggt på spekulationer eller antaganden från min sida. Jag har själv reflekterat över studiens trovärdighet och äkthet och kommit fram till att den kan kritiserats, men också diskuteras. Ahrne och Svensson (2016) påpekar att författaren inte ska sträva efter att de intervjuade personerna ska hålla med om resultaten, utan det viktigaste är att se om respondenterna känner igen sig i analysen, för att senare få ut ny, som kan användas till diskussionsdelen (Ahrne & Svensson, 2016).

5 RESULTAT OCH ANALYS

I denna del redovisas och analyseras sammanställningen av intervjuerna som genomförts på sju socialsekreterare från sex olika kommuner i Stockholms län. Resultat- och analysdelen har delats i tre huvudteman, som svarar mot studiens frågeställningar. Dessa huvudteman har delats in i underrubriker för att tydligare kunna se studiens resultat. Syftet med dessa underrubriker är för att kunna skilja de olika respondenternas svar.

5.1 Hur upplever socialsekreterare sitt handlingsutrymme i ärende som rör barn som utsätts för våld?

I socialarbetarens egen upplevelse av hantering av fall som rör barn som blir utsatta för våld, framkom det genom intervjuerna att, respondenterna tyckte att tidsbristen var bristande för att kunna hantera dessa olika fall som rör barn. Tiden förklaras som en negativitet i arbetet. Respondenterna menade att varje fall har sitt protokoll att följas och för att inte missa någon detalj då klienten var barn, behövde de tid att kunna spendera i varje fall och detta ansåg de flesta, att den tiden inte fanns, som i sin tur bildade detta ett stressmoment bland socialsekreterarna. Socialsekreterarna upplevde också att ramverk och de organisatoriska riktlinjerna var till en stor hjälp, men upplevdes som ett stort ansvar att tolka dessa lag och riktlinjer från organisationen, då olika handlingsutrymme och tolkningar av det juridiska

berodde på hur de enskilda socialsekreterarna kunskap och speciell kompetens kan tolka dessa lag och riktlinjer för att ta olika beslut.

5.1.1 Insatser och stöd enligt den enskilde socialsekreterarens tolkning

De flesta av respondenterna svarade att det finns juridiska processer att följa i vad som gäller vilka stöd och insatser de ska erbjuda barnet. Sedan finns det riktlinjer och regler till varje organisation som bestäms av varje kommun, samt lagtexter, så som SoL (2001:453), socialtjänstlagen och LVU (1990:52), med särskilda bestämmelser om vård av unga. Det är socialförvaltningen och dessa tjänstemän och den kommunala socialnämnden som har den största ansvaret för stöd och skydd till enskilda i kommunen. Där barn och unga är en grupp som ska speciellt beaktas av socialtjänsten 5 kap. 1§ SoL.

”Insatserna som finns är olika för olika ärenden, jag kan inte gå in i detaljer då jag har tystnadsplikt. Men som jag sa, det beror på vilket ärende det gäller och vem som har upplevt våldet när vi beslutar om insatser. Jag måste dokumentera allt hela tiden”. (A)

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar att det är organisationen som ger socialsekreteraren handlingsutrymmen om hur de ska arbeta. Cederborg (2014) menar att åtgärdsförslag för vad som är bäst för barnets ska integreras tidigt i arbetsprocessen. Respondent A svarar att det finns olika insatser under en utredning, där insatsen beror på vem som har upplevt våldet. Socialstyrelsen (2014) beskriver att behöva bevittna våld, klassas också som att barnet utsätts för våld. Beslut om insats sker utifrån vilket handlingsutrymme och vilket synsätt socialsekreteraren har, men också utefter anmälningsplikter som finns hos socialsekreteraren. I likhet med vad Larsson och Hultman (2019) påpekar om att handlingsutrymmen är förklaringen till socialsekreterarens olika föreställningar om hur de ser på olika ärende. Unicef (2019) påpekar att socialsekreteraren arbetar efter att kunna bemöta barnet, där anmälningsplikt är ett krav enligt 14:1 2 st. SoL. Men hur kan rätta insatser tas, om handlingsutrymme och bestämmelse är många och olika? Respondent B svarar på ett liknande sätt:

”Våra insatser kommer från själva organisationen.... Mmmm, Vi har olika insatser beroende på vilken sorts våld, och vilket sorts stöd som finns i behov. Jag måste alltid dokumentera allt jag gör”. (B)

Respondenterna talar om dokumentationen som något som måste utföras. Tolkar dessa dokumentation som en del av socialsekreterarens tolkningsföreträdare, där socialsekreteraren tolkar klienten och bedömer vilka sort insatser den behöver och kan få. Utifrån handlingsutrymme har socialsekreterarna en valmöjlighet i vad som gäller som insatser, så länge de följer organisationens ramverk och riktlinjer. I linje med vad Svensson, Johnsson & Laanemets (2008) påpekar, att det är handlingsutrymmet från den enskilde socialsekreterarens möjligheter, i ett givet ärende, som kommer avgöra vilken insats som den enskilde socialsekreteraren kommer att bedöma som lämpligast.

5.1.2 Digitalisering påverkan av arbetet

”Vi har under alla år dokumenterat alla våra ärenden på ett eller ett annat sätt. Att vi har digitaliserat oss nu mer än vad det var förut kan underlätta att se ärendena i helhet tycker jag. Vilka insatser och stöd vi har för dessa barn? Ja, det beror på vilket barn vi talar om, är det en anmälan om att ett barn far illa måste vi först och främst ta oss ut till familjen och utreda ärendet, om vad det rör sig om och om vilket sorts våld vi pratar om. Oavsett att vi har nolltolerans utefter lagen om att aga barn så finns det olika riskgrupper och nivåer i olika ärenden. Det kan röra sig om att familjen behöver stöd för att barnen ska få en bättre livsstil, men det kan också röra sig om extrema fall där flera aktörer måste bli involverade för att kunna se till barnets bästa, där vi ibland måste omhänderta barn på grund av våldets utseende.” (D)

Tolkningen till det som respondent D säger motsäger det som Parton (2009) påvisar i sitt studie, att den nya teknologin kan rymma större problem i olika ärende. Respondent D tycker att digitaliseringen har underlättat arbetet. Oavsett vilken handlingsutrymme som socialsekreteraren kan inta, följer de lag och regler från organisationen och med hjälp av dokumentation underlättar de arbetet. Att respondenten tänker på lagen mot barnaga bekräftar inte vilket synsätt den kan ha, detta blir en tolkningsfråga, om hur varje enskild socialsekreterare har att ta olika beslut utifrån organisationens policy. Larsson och Hultman (2019) beskriver att det är handlingsutrymmen av olika lagar och riktlinjer från organisationen som gör att den enskilde socialsekreterare kan ha olika föreställningar om vilka insatser och vilket stöd som ska utövas. Det är också en tolkningsfråga, hur själva socialsekreteraren tolkar barnet situation. Hamama (2011) påpekar att socialsekreteraren måste använda sig av sin kunskap för att kunna förstå sig på barnet. Björk (2016) menar att klientens problematik inte alltid kan lösas av socialsekreterarens insatser, vilken kan kopplas till vad Respondent D svarar, att det finns olika riskgrupper och nivåer av ärenden som rör barn, där andra aktörer måste bli involverade för att kunna bemöta dessa barn, vilket kan tolkas som att handlingsutrymmet varierar från ärende till ärende och från en socialsekreterare till en annan socialsekreterare beroende på vilken synsätt och kunskap den enskilde socialsekreteraren har.

5.1.3 Upplevelse av hantering av ärendet

Upplevelse av hantering av ärenden som rör barn som blir utsatta för våld beskrivs i många fall likartat av samtliga respondenter. De skapar en viss oro i organisationen, med tidsbrist och stress. Respondent A berättar att:

”Jag tycker att det alltid finns en svårighet med att hantera barnärenden. Det beror på vilken ålder barnen har och vad ärendet gäller, men oftast upplever jag att jag inte riktigt räcker till.” (A)

Utifrån barnets perspektiv så finns det tecken på att socialsekreterarna utreder sina ärenden utifrån barnets synsätt. Socialsekreteraren A beskriver att det är åldern som är avgörande och vad ärendet gäller vilket tyder på att barnet beaktas olika, beroende på ålder och hur moget barnet är. Detta påminner om vad Unicef (2019) beskriver om att det är socialsekreterarens

uppgift att inta barnets perspektiv och inte barnet som ska förstå sig på socialsekreteraren. Tham (2018) beskriver att socialsekreteraren är utsatt av mental stress, och att socialsekreteraren har höga krav i sitt arbete inom barn och ungdom enheten. Utifrån handlingsutrymme beskriver socialsekreterare A att hen ser en svårighet med att hantera barnärenden, vilket kan kopplas till att kunna möta organisationens ramverk och riktlinjer och klientens behov utifrån tolkningar som de enskilde socialsekreterare har för val att kunna hantera sitt arbete. Respondent C berättar:

”Ärligt talat så är det ett underbart arbete att få stödja och se till att ha barnens bästa i fokus, men det är ett krävande arbete som behöver massor av energi från min sida. Man talar om ärenden som rör barn, men i själva fallet rör det både barn, miljön och deras vårdnadshavare. Det är ett komplext arbete där mycket energi går åt att fatta rätt beslut. Mm.... Jag skulle beskriva att dessa ärenden inte är lätta att hantera och jag upplever efter flera år, att det inte blir enklare att hantera barnärenden. Jag känner en stor press att kunna klara av arbetet som är kring dessa områden.” (C)

Att ha barnets bästa i fokus påminner om socialtjänstlagen, kap 1 § 2 om att, vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Samtidigt beskriver respondent C att ärendena inte enbart rör barnet utan hela familjen, och att det är ett komplext arbete. Reflektion till handlingsutrymmen om hur socialsekreteraren har olika tolkningar och traditioner i sitt arbete för att hantera ett visst ärende påminner om vad respondenten C beskriver att det är ett komplext arbete. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar att olika erfarenheter från olika socialarbetare utnyttjas olika, och att socialsekreteraren har en valmöjlighet utifrån socialsekreterarens egna tolkningar av lag, regler och riktlinjer från organisationen, för att socialsekreterarna ska kunna hjälpa sina klienter på bästa sätt.

Björk (2016) menar att handlingsutrymmen ger konsekvenser för socialsekreterarna i form av arbetsbelastning som var hög främst inom barnvården. Detta är i linje med det respondent C beskriver om att barnärenden inte är lätta, att hen känner stor press kring sitt arbete och upplever det som energitagande. Tham (2018) menar att arbetssituationen hos socialsekreterare i Sverige har blivit försämrade, istället för att nå en förbättring. I likhet med detta svarar de flesta av mina respondenter att de inte hinner utföra arbetet som är relaterat till barn som klienter, och att många av fallen är svårhanterade och medför stor press och höga krav för att kunna slutföra arbetet.

5.1.4 Högt tempo i arbetet motverkar effektivitet

”Det är ett komplext arbete där mycket energi går åt att fatta rätt beslut. Mmm.... Jag skulle beskriva att dessa ärenden inte är lätta att hantera, men upplever efter flera år att det inte blir enklare att hantera barnärenden. Jag känner en stor press att kunna klara av det arbete som är kring dessa områden.” (C)

De flesta av respondenterna uttryckte att arbetet har ett högt tempo och att det finns ramverk och riktlinjer från organisationen som måste följas för att kunna hantera ärendena med kort varsel. Till vad respondent C svarar finns det en likhet i vad Tham (2018) påpekar i sin studie att arbetsvillkoren har försämrats, med en ökande rollkonflikt om vem som ska ta hand om

vad. Arbetskraven har blivit högre samtidigt som det finns mindre möjlighet att påverka viktiga beslut.

”Ja, vi kan få en hel del tips om ärenden som rör barn som kan ha blivit utsatta för våld, och alla dessa ärenden måste vi titta igenom och göra en plan om vilka fall vi anser är brådskande. Här kan jag uppleva att det blir stressigt då jag tycker att alla ärenden är viktiga, därför kommer det till våra händer..... och att utföra en plan hur vi ska hantera dessa ärenden med så kort varsel som möjligt, då måste jag ha ett högt tempo i arbetet för att kunna hinna” (B).

Socialekreterarna i Tham (2018) studie uttryckte att nya kollegor var mer som en belastning i arbetet snarare än till hjälp, och här kunde rollkonflikter uppstå, mellan nya och gamla kollegor samt organisationens riktlinjer, regler och lagar. Enligt Unicef (2019) är personalomsättningen hög inom socialtjänsten, speciellt inom barn- och ungdomsenheten, och det har blivit allt svårare att kunna rekrytera erfaren personal. Nyanställda får ibland handlägga de tyngsta ärendena som kan bli en upplevelse av stress. Enligt Tham (2018) har socialekreterarna mindre tid än innan att ägna sig åt att träffa klienter. Att tillgodose barnets behov av trygghet under utredningsprocessen innebär att kunna se barnet som klient. I artikel tolv i FN:s konvention om barns rättigheter beskrivs barnets rätt till delaktighet samt att få uttrycka deras åsikter. Men är det barnet som ska kunna sätta in sig i socialtjänstens perspektiv (barnperspektiv) eller är det socialtjänstens uppdrag att kunna göra barnet delaktiga och ha kunskap om barnets utveckling (Unicef, 2019). Detta kan göra att socialekreterarna kan uppleva att inte ha tid och känna stress för att lösa fall som rör barn.

5.1.5 Svårigheten att tolka barn

”Barn är ibland svårtolkade, ibland är barnen så små och har inte det verbala språket, mmm.. detta är en utmaning och jag upplever detta som stressande. Hur kan jag tolka detta barn om inte jag kan prata de den? Om det inte har synliga slag, hur kan jag veta om barnen har blivit utsatt för psykiskt våld om den inte har ett verbalt språk, det är tufft att vara socialekreterare nu för tiden, känner ett stort ansvar och press” (F)

De flesta barnen som far illa lever i tysthet. Om inte socialekreteraren uppmärksammar hur barnet mår, hur ska socialekreterarna kunna tillgodose barnets behov? Unicef (2019) poängterar att FN:s konvention om barns rättigheter inte kräver att barnets bästa ska alltid vara avgörande när socialekreterarna ska fatta beslut, men däremot ska barnets bästa väga tungt i vågskålen när beslut fattas. I likhet med Hamama (2011) studie liknar respondentens F svar, att det är svårt att hantera barn som klienter. Larsson och Hultman (2019) menar att hantera ärende om barn skall man inte enbart tala med barnet, utom att man ska lyssna på vad barnet har att berätta, för att få barnets röster hörda. Vad barnet säger skall tas på allvar menar Unicef (2019).

”Det finns utmaningar i mitt arbete att behöva tolka barn i mitt arbete, som jag anser vara stressande. Mmmmm... Utmaningar som jag upplever, är som jag nämnde innan, att man ska vara extra noga med att inte missa något tecken hos barnet. I min erfarenhet har barn, oavsett

om de far illa eller inte, en viss anknytning till sina föräldrar, och när någon främling kommer som jag kan vara i visa fall, kommer barnen gömma sig bakom vårdnadshavaren, som kan ha utsatt barnet har upplevt våld” (C).

Hamama (2011) beskriver hur socialsekreterarna arbetar enligt teoretisk kunskap och ska arbeta specialiserat inom sitt yrkesområde. Hamama (2012) menar att det är kunskapen som den enskilde socialsekreteraren har kommer underlätta att kunna förstå sig på barnet. Cederborg (2014) menar att barnet ska integreras tidigt i arbetsprocessen, på denna vis kan barnet röst synliggöra. Larsson och Hultman (2019) menar att förklaringen till olika föreställningar från de olika socialsekreterarna, har att göra med handlingsutrymmen som den enskilde socialsekreteraren har och brist på delaktighet av barnet i sin egen beslutprocess, kan vara en förklaring att den enskilde socialsekreteraren upplever stress, samt att det är inte klart för den enskilde socialsekreterare, hur den ska tolka begreppet barnet rätt, oavsett att den enskilde socialsekreteraren följer lag och riktlinjer från organisationen. I respondentens C svar finns det en likhet med vad Tham (2018) och Hamama (2011) menar att arbetsförhållande är sämre med höga krav.

5.2 Vilka utmaningar ställs socialsekreterare inför i arbetet med att beakta barnets perspektiv?

I frågan om hur socialsekreteraren ställs utifrån utmaningar som framkom för att kunna stärka barnets trygghet, framkom det att det är en utmaning då lag och regler måste följas enligt organisationen. Larsson och Hultman (2019) menar att det är ett problem att socialsekreteraren har ett fritt handlingsutrymme, där organisationens policy kan tolkas olika utifrån varje enskild socialsekreterare för att kunna ta beslut.

5.2.1 Utmaningar vid tillämpning av barns bästa

”Barns bästa kan inte definieras men det är baserat på barnkonventionen och barns rättigheter. Varje barn är unikt och barn bästa varierar från ett barn till ett annat och beroende på fall till fall. Vi arbetar enligt socialtjänstens lag och vi är styrda av lagen som kräver från oss att utföra vårt arbete på ett rätt och säkert sätt, samt att vi måste hålla en hög kvalitetsnivå, vilket är lagkrav att säkerställa barnet i den våldssituation som hen befinner sig i då. Vi garanterar skydd, hjälp och stöd inte bara för barnet som är drabbat men också till familjen.” (G)

Respondent G uttrycker att varje barn är unikt och måste behandlas individuellt efter varje barn situation, vilket antyder att respondent G intar barnets perspektiv i hens arbetsätt. Det går även att finna kopplingar till respondentens svar och handlingsutrymme på så vis att hen uttrycker att beslutsfattande är något som sker i utrymmet mellan socialsekreterarens valmöjligheter och organisationens lagar och riktlinjer som den måste följas. I likhet med vad Larsson och Hultman (2019) och Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar med att

handlingsutrymmen är socialsekreterarens olika föreställningar om hur de ska hantera olika ärenden. Respondent C svarar på samma fråga att:

”Barns bästa är där jag inser att barnen kommer ha det bättre, utan att behöva lida eller bli utsatta för våld eller se våld i nära relation. Mm... nja.. Jag följer lagar och utefter dessa måste jag lita mig på att barnens bästa är i fokus och detta måste bli den garanti jag kräver för att barnen ska få det så gott som möjligt.”(C)

Swärd (2016) menar att varje barn ska finnas i fokus och barnets individuella och unika omständigheter ska avgöra hur insatser och hjälp ska tillföras. Larsson och Hultman (2019) menar att det är inte klart hur man tolkar barnet rätt i hantering av ärende. Respondenten C menar att om lag följs ska detta garantera barnens bästa. Swärd (2016) menar att barnet bästa ska finnas som en guide för att bekräfta barnet välfärd. Det är socialsekreteraren uppgift att inta barnets perspektiv för att bemöta och säkerställa barnet bästa. Svensson, Johnsson & Laanemets (2008) menar att valmöjligheterna som en socialsekreterare har avgör hur hen kommer att hantera ärendet. Här ser jag en tydlig koppling till respondent C, som litar på att lagen ska vara deras garanti för att barnet inte ska bli utsatt för våld eller på något vis få lida, vilket är det bästa för barnet enligt socialsekreterarens svar. Respondent D besvarar samma fråga och menar att:

”Barns bästa är när barnen går från en livsstil som är inte bra för barnen till en bättre livsstil där barnen får känna glädje att få finnas till och få vara barn, leka fritt, utan att tänka på våld.”
(D)

Här visar respondenten D att ha barnets perspektiv i fokus som är att tanka på barnets bästa. Denna respondent har den föreställning om hur hen ser det bästa för barnet, där barnets bästa i helhet är när barnet får känna glädje och får leka istället för elände och våld, men intar aldrig en individuell diskussion om vad barnets bästa är. Swärd (2016) menar att barnet bästa ska finnas och vägleda socialsekreterarna i alla frågor som kan röra ett barn. Men hur agerar man utifrån handlingsutrymmen som socialsekreteraren har om det är en tolkningsfråga hur den enskilde socialsekreteraren ska använda som hjälp för att kunna ta ett beslut i sina ärende, för att se till att barnet ska ha en så god livsstil som möjligt. Respondent A svarar:

”Barns bästa är att vi arbetar utefter barnens syn, hur barnen ser på sina ärenden, jag diskuterar, förklarar för barnen, samt att vi alltid samarbetar med andra yrkesgrupper som kuratorer eller psykologer för att se vad barnen själv säger om ärendet.”(A)

Att samarbeta med andra kunniga aktörer för att reda ut vad barnet själv tycker om ärendet är att tänka utifrån barnets perspektiv. Respondenten A säger att de diskuterar med barnet och arbetar utefter hur det ser på ärendet. Utifrån hur Svensson, Johnsson & Laanemets (2008) beskriver handlingsutrymme, som ett samspel mellan organisationen, och organisationen krav att samarbeta med andra aktörer för att nå rätt beslut utifrån Socialtjänstlag (2001:453), är hur jag tolkar det som respondent A beskriver. Respondent A använder hens handlingsutrymme genom att ta hänsyn till organisationens lagar och regler och samarbetar med andra aktörer för att hitta bra lösningar som ser till barnets bästa.

5.2.2 Föräldrars rätt till uppfostran samt barnens behov av trygghet och rättigheter

De flesta av socialsekreterarna tyckte att föräldrarnas rätt till uppfostran beror på vilket fall det gällde, vilket i sin mening utifrån handlingsutrymme innebär det att först och främst följa protokoll vilket tyder på att handlingsutrymmet kan tolkas individuellt av de olika socialsekreterarna. Ett av kraven som en socialsekreterare ska följa är att beakta barnet bästa som står skriven i Socialtjänstlag (2001:453). Respondent D svarar:

”Vi försöker i största mån att inte ta bort barnen från föräldrarna, barnen har rätt att känna sig trygga men också att se deras två vårdnadshavare enligt barnkonventionen som är ett lag. Att ta bort föräldrarnas rätt till att uppfostra är det sista vi alltid tänker på som beslut. Barnen har rätt till trygghet men också har den rätt att få träffa sina två föräldrar om inte något annat ses under utredningen. Vi ser till att barnen känner sig trygga med beslutet för att besluta om föräldrarna har rätt till uppfostran” (D)

Respondent D menar att barn har rätt till sina två föräldrar vilket delvis tyder på att hen tänker utifrån barnets perspektiv. Enligt FN:s konvention om barns rättigheter ska barnet inte åtskiljas från sina föräldrar om inte den så vill, Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Detta tyder på att respondent D har barnets perspektiv när de säger att de i största mån försöker att inte ta bort barnet från föräldrarna. Sedan är det upp till den enskildes socialsekreterarens handlingsutrymme om hur hen ska tolka dessa lagar och regler från organisationen om de får omhändertaga barnet. Respondent B svarar:

”Se det på detta viset, är barnens bästa inte i en hemmiljö så måste jag avväga föräldrarnas rätt till att uppfostra, tills vårdnadshavarna är med på en förändring för att barnen ska ha det så bra som möjligt, det är så jag ser till barnens trygghet och agerar utifrån rättigheter inför barnen.” (B)

Respondent B agerar utifrån hur barnet vårdnadshavarna är villiga för en förändring, detta kan bli ett dilemma utifrån Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Utifrån handlingsutrymme kan vi se att valmöjligheterna som respondent B har sätter barnets uppfostran på spel, så till vida att den individuella socialsekreteraren ska besluta om barnet ska få växa upp med eller utan sina föräldrar. Utifrån barnets rättigheter och behov av trygghet kan jag se hur ett dilemma bildas i detta beslutstagande, där lagen å ena sidan säger att barnet ska ges trygghet, å andra sidan att barnet har rätt till sina föräldrar och inte åtskiljas om inte barnet vill. Björk (2016) beskriver att arbetsbelastningen och kraven är höga inom barnvården, vilket kan kopplas till ovanstående dilemma, som gör att socialsekreteraren känner hög belastning i arbetet. Detta kan ses också i Tham (2018) studie att socialsekreterarna upplevde arbetskraven som hög och detta framställdes som en dålig inflyttande inför socialsekreteraren utrymme. Respondent C beskriver att:

”Ja, det måste finnas bevis med tyngd för att avväga föräldrarnas rätt till deras barnuppfostran. Allt har att göra med vilket fall vi pratar om, hur situationen ser ut och detta är extremt svårt beslut. Mm... jag måste se vart barnens behov finns? Ja, jag lyssnar både på de vuxna men också på barnen. Visar mig barnen att de är i behov eller ser jag att barnens behov är att vara åtskild från sina föräldrar, så måste jag tänka på barnens trygghet och rättigheter i första scenario. Om jag har funderingar och tycker att det är ett extremt svårt fall

brukar vi arbeta två stycken socialsekreterare för att kunna diskutera och avgöra hur vi når barnens rätt till trygghet och rättigheter.” (C)

Respondent C upplever att det ibland är svårt att tillgodose barnens behov av trygghet vid besök av vissa klienter. Det kan många gånger vara svårt att tolka familjen och barnens uttryck. Respondent C menar att det är en tolkningsfråga, många av klienterna kan låtsas vara i god hälsa eller att allt är bra i omgivningen. Detta skapar en stor utmaning för socialsekreteraren att se vad som är vad. Hamama (2012) fann i sin studie att socialsekreterare som arbetar med barn och ungdomar upplever en hög stress, då arbetet med barn och ungdomar kräver en hög intellektuell förmåga samt hög kreativitet för att kunna nå dessa barn och ungdomar som klienter. Detta ledde flera socialarbetare till känslan av att helst inte vilja arbeta med barn och ungdomar, i rädsla för utmattningssyndrom.

5.2.3 Barn som klient

”Barn är den svåraste klienten enligt min egen tolkning, mmmm, jag menar att barn kan ge utmaningar beroende deras ålder. När vi misstänker våld mot barn eller om ett barn har blivit anmält om att den far illa, har vi som regel att behöva prata med barnen enskilt utan föräldrarna. Jag har som erfarenhet att barnen som jag har kunnat intervjua ibland inte säger allt om sina föräldrar, därför måste vi rutiner om hur barnen ska bli intervjuade för att kunna ge barnen den tryggheten som är barnens rätt, vi har barnkonventionen som lag som utmanar oss att se till att barnen känner sig delaktig i sitt ärende, men att den också ska känna sig trygg för att kunna berätta om barnet är utsatt för våld” (F)

Att kunna se situationen utifrån barnets behov kan bli svårt om barnet inte vågar berätta allt om sina vårdnadshavare och inte visar några tecken som antyder att det blivit utsatt för våld. Detta medför att socialsekreterare som hanterar fall som rör barn som blivit utsatta för våld, upplever större svårigheter med sitt arbete jämfört med socialsekreterare som hanterar vuxna klienter. Detta är i linje med Hamama (2012) som menar att socialsekreterare som hanterar barn och unga upplever en större stress än de som hanterar ärenden som rör vuxna. Respondent E berättar:

”Min upplevelse är att om jag skulle arbeta med kunniga professionella underlättar det arbetet enormt. Man har inte tid att stötta nya kollegor eller dra hela lasset ensam. Utredare måste i min mening vara två erfarna utredare som vågar stå emot påtryckningar, vara glasklar om våldet och riskerna man ser i sin utredning, kunna skriva bra till en domstol och agera skydd när det är nödvändigt. Även våga pröva att skydda. Man måste också ha en organisation som förstår samhällets ansvar att skydda eller åtminstone pröva skydda, till exempel stöttande chefer. Det är ett tufft arbete för jag anser att samhället behöver få agera mer för att skydda barn. Det är våldsmisstänkta som ska flytta, ges kontaktförbud och övervakas. Jag ser hur barnen idag ofta får fly eller leva i rädsla eller oro för att våldsutövaren får fortsätta trakassera eller kontrollera barnet eller familjen, och får fortsatt boende och resurser. Samtidigt beskriver sig socialtjänsten handfallen på grund av att de är *två* vårdnadshavare och polisutredningen läggs ner, trots barnets berättelse.” (E)

Socialsekreterare E påpekar att hen gärna arbetar med kunniga och professionella kollegor för att underlätta arbetet. Hen anser sig inte ha tid med att behöva stötta nya kollegor i arbetet. Enlig Unicef (2019) krävs år av erfarenhet och att ha en organisation som stöttar och förstår utsatta personer är vad som kommer underlätta socialsekreterarens arbete. Tham (2018) menar att det finns rollkonflikter som påverkar socialsekreterarnas viktiga beslut. Detta är i linje med de upplevelser som respondent E uttrycker där nya oerfarna kollegor kan leda till en rollkonflikt så till vida att personen med större erfarenhet får dra hela lasset själv. Detta skapar stress och försvårar arbetet med att ta viktiga beslut i barnärenden.

Det kan vara svårt att upptäcka missförhållanden när barnet inte visar några tecken på utsatthet och ser vårdnadshavarna som deras trygga punkt. Det blir därmed ännu viktigare att socialsekreteraren har barnets perspektiv, och om möjligt, att dessa ärenden alltid hanteras av två erfarna socialsekreterare, för att lättare kunna upptäcka barn som lever under missförhållanden. Detta skulle fördela arbetsbördan i att ta tuffa beslut på två personer vilket därmed skulle minska den stress socialsekreterare upplever i att fatta dessa beslut.

5.3 Upplever socialsekreterare att FN:s konvention om barns rättigheter påverkar deras arbete i att beakta barnets perspektiv i utredningar där barn utsätts för våld?

I frågan om hur den nya FN:s konvention om barns rättigheter lagen påverkade socialsekreterarnas arbete, framkom olika svar. Några svarade att det påverkar inte alls deras arbete, och andra var mer negativa att inte ha fått utbildning som påverkade deras beslut i olika ärende.

5.3.1 Barnkonventionslagen i praktiken

Trots att det finns positiva uppfattningar om att arbeta med FN:s konvention om barns rättigheter bland respondenterna konstaterar vissa att de redan har arbetat utifrån FN:s konvention om barns rättigheter redan länge sedan. Vidare konstaterar respondenterna att de inte heller fått några fler direktiv från organisationen om hur de ska arbeta och hantera FN:s konvention om barns rättigheter i praktiken. Respondent G svarar att:

”Ja mm.. nja.. för mig har det blivit detsamma, man har arbetat med barnkonventionen men inte i så djupa spår som man ska göra idag. Men jag tror att tiden kommer förbättra vår förståelse för hur vi kan utföra ett bättre arbete för alla barn och inte enbart för barn som far illa. Ja, många fall rör inte barn som far illa, det kan vara att familjen är i behov av ekonomiskt stöd som barn blir drabbade av en dålig socioekonomisk situation som kan utsätta barn för fara.” (G)

Från och med 1 januari 2020 blev barnkonventionen Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, lag i Sverige. Respondenten G svarar, att tiden kommer förbättra hur socialsekreterarna kan utföra ett bättre arbete med den nya lagen, detta är valmöjligheterna som handlingsutrymmen kan ge den enskilde

socialsekreterare. Respondent G säger också att det finns andra barn än de som blir utsatta för våld som behöver hjälp, och att dessa också är viktiga. Unicef (2019) påpekar att det som barnet säger, ska ta på allvar. Respondenten B svarade att:

”Har arbetat länge som socialsekreterare, så vid jag vet har vi alltid följt lag. Ändå om barnkonventionen är en ny lag sedan i början av tjugo-tjugo, har jag i alla fall arbetat utifrån barnkonventionen. Delar av socialtjänstlagen (SoL) är skriven utifrån barnkonventionen. Jag har inte fått däremot en speciell utbildning efter barnkonventionen kom ut som. Men den kanske är på gång men denna Coronapandemin fungerar ingen som för” (F)

Respondent F beskriver att de arbetar utifrån lagar men än inte haft någon utbildning som specifikt rör FN:s konvention om barns rättigheter. Det är organisationen som ska se till att den enskilde socialsekreteraren blir uppdaterad i nya lagar. Björk (2016) beskriver att rollkonflikter kan bli problematiska mot den enskilde socialsekreteraren beslut inte är uppdaterad i organisationens policy. I likhet med Tham (2018) studien beskriver att arbetsförhållande är ansträngda inom barn och ungdom enheten med rollkonflikter på grund av höga arbetskrav. Handlingsutrymmen ska kunna hjälpa den enskilde socialsekreteraren att agera utifrån lag och regler för att kunna stödja, vilket givetvis försvåras när socialsekreteraren inte är uppdaterad på nya lagar. Respondent A svarar att:

”Under utbildning har vi pratat mycket om barnkonventionen, hur man hanterar utefter barnkonventionen som lag, jag tycker att vi följer barnkonventionen som lag i vårt arbete.” (A)

Ur detta citat framgår att fokus läggs på FN:s konvention om barns rättigheter på socionomutbildningen. Kopplat till handlingsutrymme är det viktigt att poängtera att socialsekreterarens valmöjligheter inte bara består i de möjligheter som erbjuds inom organisationens lagar, riktlinjer och regler, utan även den kunskapsbank som tillåter socialsekreteraren att fatta olika beslut som är anpassade efter situationen. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar att det är organisationens ansvar att se till att den enskilde socialsekreteraren har en uppdatering om utbildningar, i likhet i vad Larsson och Hultman (2019) menar i att handlingsutrymmen är orsaken av olika beslut tas utifrån den enskilde socialsekreteraren tolkning.

5.3.2 Kunskap om barnkonvention och barns perspektiv

Det framstår av respondenterna svar att de arbetar utifrån FN:s konvention om barns rättigheter, antingen har de fått utbildningen genom deras utbildning, eller direkt från organisationen. Respondenterna svarade också att inte någon ytligare har hänt med FN:s konvention om barns rättigheter uppdateringar och utbildning inom organisationen, sedan FN:s konvention om barns rättigheter kom ut som ny lag, Lagen (2018:1197). Detta är på grund av Coronapandemin, men också beroende av vad organisationen har prioriterat, förklarar flera av respondenterna. Utredningen konstaterade vidare att behovet av specialistutbildning för socionomer inom barn- och ungdomsvården har varit en återkommande fråga i många statliga utredningar sedan början av 1990-talet. I Sverige har fem län fler än 10 procent obehöriga socialsekreterare (Socialstyrelse, 2016).

” Jag är inte socionom men jag anser ha behörighetskraven och kompetensen för att få arbeta med barn- och ungdomsvården. Men vet inte riktigt om jag kan uttala mig om jag är uppdaterad i allt, jag tänker nu med nya lag som barnkonventionen, som ska ha en stor vikt för att kunna ha rätt kunskap om barns rättigheter. Vet inte om jag kan kala mig för expert runt omkring denna lag än..... Men mmmm..... jag följer det vi ska följa inom verksamheten. Det är ett tufft arbete men känner inte ett krav att behöva kunna mer än det kunskap jag redan har idag” (F)

Enligt Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) skapas handlingsutrymmen i ett samspel mellan socialsekreterarens profession och organisationens ramverk och riktlinjer. Det framstår av respondenten F att inte anse sig vara uppdaterad i nya lag, men att respondenten anser att hen har tillräckligt med kunskap för att kunna besluta ärende som rör barn med hjälp av organisationens regler. Utifrån respondenten svar arbetar hen utifrån ett barnperspektiv, det är organisationen policy som bygger respondenten beslut. Cederborg (2014) menar att barnens åsikter är det allra viktigaste att arbeta utifrån, och som socialsekreteraren skall försöka sätta in sig i barnens situation, för att kunna ta bättre beslut. Men hur blir detta möjligt om respondenten ”känner” inte kraven att behöva ha mer kunskap än vad hen har idag? Respondent B svarar att:

”Vi följer enbart SoL-Socialtjänstlagen, LVU-lag om vård för unga och så vidare. Men att vi har ett krav att uppdatera oss, nåä det kan jag inte påstå.... men vi måste ha behörighet för att kunna besluta ärende, annars ska alltid socialsekreterare chef ansvarig titta igenom ärendet. Jag har kollegor som inte har någon sort studie alls inom likvärdig utbildning, men enligt min upplevelse.... så mmmm..... uppdaterar de sig ganska ofta i nya lag och regler utan att vara ett krav, mmmm och själv anser jag att jag känner ett stöd hos dessa kollegor som av egen vilja läser och läser för att göra ett bättre arbete och ge bättre förutsättningar för barnen som är i behov av vår hjälp” (B)

Utifrån respondent B svar följer socialsekreterarna lag och riktlinjer för att kunna arbeta bättre med ärende som rör barn och unga. Valmöjligheterna för socialsekreterarna är att ha lag och riktlinjer att kunna följa. Detta påminner av vad Larsson och Hultman (2019) beskriver i sin studie om att handlingsutrymmen utifrån den enskilda socialsekreteraren kan vara förklaringen till olika åsikter om hur olika fall ska hanteras. I och med detta kan dettas relateras till vad Tham (2018) menar i sin studie att rollkonflikter kan uppstå och arbetsförhållande blir sämre, då utbildningar och krav att vara uppdaterad menar respondent B, att det inte är en måste. Men åt andra sidan besvarar respondent B att inte alla hens kollegor har en adekvat utbildning för att arbeta som socialsekreterare, men kanske de är de mest uppdaterade personerna inom organisationen, då de konstant uppdaterar sig själva i nya lag och riktlinjer som organisationen ställer som kräv, för att kunna bemöta barnen som är klienterna på ett bättre sätt. Detta kan jag koppla att tänka utifrån en barns perspektiv, att vilja uppdatera sig för barnens bästa.

6 DISKUSSION

Syftet med föreliggande studie var att undersöka hur socialsekreterare upplever sitt handlingsutrymme i ärenden som rör barn som utsätts för våld. Studien avsåg även att belysa hur FN:s konvention om barns rättigheter tillämpas i utredningar där barn utsätts för våld. Det framkom att många av socialsekreterarna tyckte att tiden inte räckte till, att det var ett stressmoment att hantera barnärenden, samtidigt som de ändå hade en positiv inställning till sitt arbete.

6.1 Resultatdiskussion

Jag vill tydliggöra att föreliggande studie enbart belyser socialsekreterares upplevelser av ärendet som rör barn som blir utsatta för våld. Om jag istället hade intervjuat föräldrar till utsatta barn, barnen själva, eller andra aktörer som kan vara inblandade i ärenden, skulle deras upplevelser förmodligen skilja sig från dem i föreliggande studie. Utifrån styrande föreställningar av detta studieresultat, begripliggörs socialsekreterarens syn på barnets förmåga att tala under utredning, att själva barnen har en påverkan hur olika socialsekreterare hanterar olika ärenden.

Våld i hemmiljö är ett fenomen som beskrivs mest vara kopplat till att kvinnan eller mannen blir utsatta för våld utan att ha barnet i fokus. De flesta hjälpinsatserna är kopplade efter föräldrarnas förmåga att vilja hjälpa familjen men mindre fokus på barnet, men ingen barns perspektiv finns i åtgärderna. Barnens bästa ligger i fokus, och detta kan man se att det står skrivet i socialtjänstlagen (2001:453) 1 kap, 2 §, men vilka möjligheter utifrån barnets perspektiv har socialsekreteraren i beslut om handlingsutrymmen utifrån den enskilde socialsekreterarna kan vara olika?

Jag upplever att det bildas ett problem om barnen inte vill delge sina föräldrar som förövaren. Därför blir det viktigt som Larsson och Hulman (2019) menar att barnens röster måste bli hörda för att kunna fatta beslut. Unicef (2019) påpekar att det som barnen säger ska tas på allvar. Vidare bör socialsekreterarna alltid lyssna på alla versioner men med ett extra fokus på hur barnen betar sig, vad de säger och hur de uttrycker sig, med en öppenhet där barnens upplevelser tolkas på ett professionellt sätt. I de ärenden där det finns misstanke om att barn utsätts för våld bör barnen bemötas som våldsoffer med ett synsätt om att deras upplevelser är viktiga. Barnen ska heller inte behöva utsättas för situationer som kan vara svåra för dem. Detta innefattar hur socialsekreteraren talar till barnen, i vilken miljö man vistas i samt att allt barnen säger dokumenteras.

Det är också en fråga om hur socialsekreterarens handlingsutrymme, hur den skulle vilja och väljer att lösa dessa svåra fall, utifrån organisationens riktlinjer. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar att socialsekreterare har ganska stort handlingsutrymme så till vida att de kan fatta olika beslut i ett ärende, utifrån den tolkning som socialsekreteraren gör av hur ärendet kan lösas. Handlingsutrymmen påverkas dock av organisationens regler, som kan variera från kommun till kommun. Något som hade underlättat arbetet för

socialsekreterarna vore ifall samma regler skulle gälla och beaktas i alla kommuner i Sverige. FN:s konvention om barns rättigheter är sedan en tid tillbaka svensk lag. Dock framkom av respondenterna att de inte fått någon fortbildning eller fördjupad kunskap i lagen. Detta är ytterst viktigt för att socialsekreterare ska kunna ha den kunskap som krävs för att kunna hjälpa barn och se till deras bästa. Genom att alla kommuner skulle följa samma regler, och ha tillräcklig utbildning kring hur dessa regler följs, skulle de handlingsutrymme som många socialsekreterare upplever som stressfullt kunna minskas och därmed även innebära att beslut fattas som är det bästa för barnet.

Intressant var att respondenterna indikerade en stor vilja att dela med sig av sina upplevelser, då de ansåg att problematiken kring barnärenden inte uppmärksammas tillräckligt, och att man ofta klumpar ihop allt socialt arbete som socialsekreterare utför, när det i verkligheten finns många olika typer av uppdrag som socialsekreterare får, som ger upphov till olika upplevelser. De flesta av de intervjuade socialsekreterarna ansåg att arbetet med barn var ett underbart arbete, men också tidskrävande och karaktäriserat av tolkningar, då barnen inte alltid är verbala.

6.2 Metoddiskussion

Fördelen med att använda en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer är möjliggörandet av fördjupad kunskap inom ämnet, där flera olika aspekter av socialsekreterarnas upplevelser fångas upp, vilket inte hade varit möjligt med en kvantitativ ansats. Dock, kan föreliggande studies resultat, inte generaliseras på samma sätt som om jag hade använt mig av en kvantitativ metod, vilket gör att studiens externa validitet är låg.

Under studiens gång uppkom flera tankar och reflektioner kring studiens frågeställningar och metodval. Bland annat uppstod svårigheter kring intervjutillfällena. Vid ett tillfälle stoppades ljudupptagningen av en intervju, vilket resulterade i att jag fick anteckna svaren som respondenten gav. Jag reflekterade kring hur tillförlitliga dessa svar var jämfört med de svar som hade spelats in. Efter att anteckningarna renskrivits valde jag därför att skicka texten till berörd respondent för att säkerhetsställa att respondenten menade allt jag antecknat och att inga feltolkningar hade gjorts. Därmed bör detta inte ha påverkat studiens tillförlitlighet.

En annan reflektion rörde huruvida mitt datamaterial hade påverkats av om intervjuerna hade genomförts personligen, ansikte mot ansikte. En möjlighet finns att en större förtrolighet hade utvecklats mellan mig och respondenterna vilket hade kunnat leda till djupare svar. Ett verkligt möte skulle även kunnat göra att jag uppfattat tecken som inte framgick på telefon eller videokonferenssamtal, vilket kunnat leda till andra följdfrågor som således hade gett upphov till ett annat resultat. Dock kan det sägas att den interna reliabiliteten var hög då få följdfrågor ställdes vilket gör att frågorna bör gett upphov till samma svar om någon hade genomfört intervjuerna. För att öka tillförlitligheten i studien har jag också lyssnat på respondenternas inspelningar flera gånger, för att säkerhetsställa att ingenting skulle feltolkas. Det uppstod även reflektioner kring valet av att inte skriva ut, kön,

ålder, etnicitet, kommun och antal års erfarenhet i yrket. Jag funderade över om mina resultat hade sett annorlunda ut om respondenterna exempelvis hade kommit från andra kommuner eller om olika län skulle ha tillfrågats om att vilja vara med om en studie. Vad som ledde fram till att jag använt mig av sex olika kommuner med sju stycken socialsekreterare som blev intervjuade, var inte av eget val. Det blev skickat en förfråga till fjorton kommuner i Stockholm län för att se om det fanns ett intresse att delta i denna studie. De kommuner som blev intresserade svarade med hur många som kunde tänka sig att delta. Respondenterna blev informerade via telefon med all information de behövde. Att inte flera län blev valda är att eftersom det var en kvalitativ semistrukturerad intervju, skulle det ha varit svårt och kostsamt att ta mig till olika kommuner. Restriktioner angående Coronapandemin kom efter val av denna studiemetod. Därför ansåg jag dessa faktorer som ovidkommande för min studies resultat.

Vad gäller val av teori kan det sägas att barns perspektiv speglar en viktig del i socialsekreterarens arbete, i vilken mån de tar hänsyn till barnets egna upplevelser när beslut fattas, vilket vidare påverkas av det handlingsutrymme som varje enskild socialsekreterare har. Detta perspektiv har samtidigt belyst vilken kunskap som de olika respondenterna har för att bemöta barnet som en klient. Jag upplevde dock större svårigheter med att välja den andra teorin. Initialt hade jag tänkt att använda mig av ett föräldraperspektiv, men insåg att detta inte svarade mot studiens syfte och frågeställning. Då jag ämnade undersöka socialsekreterares upplevelser av hanteringen av ärenden som rör barn som blivit utsatta för våld ansåg jag inte att ett perspektiv från andra vuxna inte kunde besvara mina frågeställningar. Därför använde jag mig av handlingsutrymme som teori för att belysa socialsekreterarens val, utifrån organisationen, och utifrån den enskilda socialsekreterarens valmöjligheter.

Reflektion om sökningen av artiklar tycker jag att det var mycket svårt, att utföra olika kombinationer av ord för att få upp artiklarna var en hel del pusslande, samt att artiklarnas sökningsträff var oerhörd många oavsett vilka ord kombinationer jag utförde och oavsett vilka sökmotorer jag använde, blev det många sökträffar.

6.3 Etikdiskussion

Föreliggande studie har formats efter vetenskapsrådets forskningsetiska principer, vilket innebär att respondenterna i denna studie var skyddade från allt sorts kränkning och skada (Vetenskapsrådet, 2017). Som beskrivet i tidigare avsnitt så uppfylldes informationskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet och samtyckeskravet som är de fyra svenska forskningsprinciperna som skall följas (Bryman, 2013). Jag anser inte att några etiska dilemman uppkommit under studiens gång. Det är enbart jag som författare som har haft tillgång till respondenternas inspelade material samt vetskapen om respondenternas identiteter och arbetsplats. Med avseende på den känsliga naturen som arbetet med ärenden som rör barn som blivit utsatta för våld utgör har jag under hela studiens gång granskat och tänkt en extra gång i hur studien bör genomföras.

7 SLUTSATSER

Studiens slutsats är att en del socialsekreterare upplever hanteringen av barnärenden som problematiska och svåra uppgifter som karaktäriserade av stress och tidsbrist samt brist på kunskap. Socialsekreterare upplever att ärenden som rör barn är svårare att hantera än ärenden som rör vuxna. Vuxenärenden som exempelvis rör missbruk eller ekonomiskt stöd innebär sällan samma ansvar som ärenden där barn utsätts för våld, eftersom man har med ytters känsliga ämne och omyndiga klienten att göra.

Bland de socialsekreterare som medverkade i studien framgick att de arbetar efter FN:s konvention om barns rättigheter, samtidigt som de inte hade fått någon extra utbildning sen den blev svensk lag, i flera fall på grund av den rådande Coronapandemin. För att säkerhetsställa att alla barns behov av trygghet tillgodoses hänvisade flera av respondenterna till organisationens lagar och regler, samtidigt som de saknade fördjupade kunskaper om exempelvis FN:s konvention om barns rättigheter. Därmed är det viktigt att socialsekreterare får en större förståelse för FN:s konvention om barns rättigheter och att det finns tydliga riktlinjer för hur beslut ska tas, och dessa ska inte vara beroende av vilken kommun socialsekreteraren arbetar i. Dessutom kan vara intressant att studera hur samarbete mellan socialsekreterare och organisationen som jobbar för barns rättigheter ser ut och hur detta eventuellt kan förbättra villkoren till att barns bästa tillfredsställs vid hantering av utsatta barns ärende. Detta kan vara förslag för vidare studier.

REFERENSLISTA

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2016). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Bergmark, Å., & Lundström, T. (2000). Kunskaper och kunskapssyn. *Om socialarbetare inom socialtjänsten, Socionomens forskningssupplement*, 4, 1-16. DOI: <https://socionomen.nu/tidningar/socionomen/pdf/forskningssupplementet%2012.pdf>
- Björk, S. (2016). *Utreda barn, unga & familjer – En hoppfull bok om att angeläget arbete*. Gothia: Fortbildning
- Bryman, A. (2013). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur
- Cederborg, A. (2014). *Barnperspektiv i socialtjänsten arbete*. Gleerups Utbildning AB
- Emilson, A. & Pramling Samuelsson, I. (2012). *Jakten på det kompetenta barnet*. Nordisk Barnehageforskning, 5,1–20. www.nordiskbarnehageforskning.no
- Eriksson, M. & Näsman, E. (2011). *När barn som upplevt våld möter socialtjänsten: om barns perspektiv, delaktighet och giltiggörande*. Gothia Förlag
- Hamama, L. (2011). Differences between children's social workers and adults' social workers on sense of burnout, work conditions and organisational social support. *British Journal of Social Work*, 42(7), 1333-1353. <https://academic-oup-com.ep.bib.mdh.se/bjsw/article/42/7/1333/1732210>
- Hamama, L. (2012). Burnout in social workers treating children as related to demographic characteristics, work environment, and social support. *Social Work Research*, 36(2), 113-125. <https://academic-oup-com.ep.bib.mdh.se/swr/article/36/2/113/1648351>
- Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2. uppl., Malmö: Gleerup.
- Kvinnofridslinjen. (2014). *Om våld mot kvinnor*. Hämtad den 20 april 2020 från <https://kvinnofridslinjen.se/sv/om-vald-mot-kvinnor/>

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2012). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lalander, P. & Svensson, B. (2014). *Perspektiv på social utsatthet*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, M., & Hultman, E. (2019). Barns rätt till delaktighet vid beslutsprocesser inom den sociala barnvården. Vad betyder barnkonventionen och den rättsliga utformningen för tillämpningen i praktiken? *BARN-Forskning om barn och barndom i Norden*, 37(3-4). Hämtad 11 aug. 2020 från: https://scholar-google-se.ep.bib.mdh.se/scholar?as_ylo=2019&q=barns+rätt&hl=sv&as_sdt=0,5&inst=17585868439861059936&inst=17311181652126806301
- Littlechild, B. (2005). *The nature and effects of violence against child-protection social workers: Providing effective support*. *The british journal of social work*, 35(3) s. 387-401. Hämtad 20 mars 2020 från: <https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1093/bjsw/bch188>
- Nationellt centrum för kvinnofrid. (2014). *Våldets uttryck och mekanismer*. Hämtad den 20 april 2020 från <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer>
- Parton, N. (2009). Challenges to practice and knowledge in child welfare social work: From the 'social' to the 'informational'?. *Children and youth services review*, 31(7), 715-721. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2009.01.008>
- Tham, P. (2018). A professional role in transition: Swedish child welfare social workers' descriptions of their work in 2003 and 2014. *British journal of social work*, 48(2), 449-467. Hämtad den 24 mars 2020 från <https://academic-oup-com.ep.bib.mdh.se/bjsw/article/48/2/449/3858429>
- Törnqvist, T. & Tryblom, C. (2019). *Socialtjänstens insatser för barn och unga – En introduktion*. Norstedts Juridik AB
- Schiratzki, J. (2019). *Barnrättens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Hämtad den 5 maj 2020 från: <https://lagen.nu/2001:453>
- SFS 1990:52. Lag (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Hämtad den 23 April 2020 från: <https://lagen.nu/1990:52#P1>

Socialstyrelsen (2018). *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa – Nationell kartläggning 2018*. Västerås: Edita Västra Aros AB. Hämtad den 15 juni 2020 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-12-6502.pdf>

Socialstyrelsen (2014). *Barn som far illa eller riskerar att fara illa – En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar*. Falun: Edita Bobergs. Hämtad den 6 juni 2020 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2014-10-4.pdf>

Socialstyrelsen (2012). *Dokumentation av barnets bästa inom socialtjänsten*. Västerås: Edita Västra Aros AB. Hämtad den 4 juni 2020 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2012-6-16.pdf>

Socialstyrelse (2016). *Krav på behörighet inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård – Uppföljning av lagändring*. Hämtad den 20 juni från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2016-5-32.pdf>

Socialstyrelsen. (2016). *Utreda barn och unga. Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*. Falun: Socialstyrelsen. Hämtad den 11 augusti 2020 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2015-1-9.pdf>

SOSFS 1997:15 (S) *Tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga*.

Sommer, D., Pramling, I. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

SOU 2001:72. kommittén mot barnmisshandel. *Barnmisshandel – att förebygga och åtgärda*: slutbetänkande. Hämtat 2020-08-25 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2001/08/sou-200172/>

Svensson, K., Johnsson, E., & Laanemets, L. (2008). *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur & kultur

Swärd, S. (2016). *Barnkonventionen i praktisk tillämpning – Handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Wolters Kluwer

Unicef (2018). *Fakta om våld mot barn*. Hämtad 2020-04-10
<https://unicef.se/fakta/vald-mot-barn>.

Unicef (2019). *Handbok för socialsekreterare – Om barnrättsperspektiv från förhandsbedömning till avslutad utredning*. Göteborgstryckeriet

Vedmar, L. (2019, 8 augusti). Mamman och barnets liv före mordet i Trelleborg. *Expressen*. Hämtad den 2 april 2020 från: <https://www.expressen.se/kvallsposten/mamman-och-barnets-liv-fore-mordet-i-trelleborg/>

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Westin, A. & Stigfur, S. (2020, 15 maj). Esmeralda, 3, dog – nu åtalas mamman för mord. *Aftonbladet*. Hämtad den 17 maj från:
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/kJ5g1Q/esmeralda-3-dog--nu-atalas-mamman-for-mord>

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Yoldas, A. (2018, 11 juni). Mamman torterade sin son Gabriel, 8, till döds. *Expressen*. Hämtat den 27 april från: <https://www.expressen.se/nyheter/mamman-torterade-sin-son-gabriel-8-till-dods/>

BILAGA A; INFORMATIONSBREV

Hej!

Jag heter Simohammed Nadife och är en socionomstudent från socionomprogrammet på Mälardalens högskolan i Eskilstuna. Jag är nu inne på termin 6 och i full gång med att utföra mitt examensarbete. Ämnet som jag har valt är socialsekreterares upplevelser av att arbeta med ärenden som rör barn som blivit utsatta för våld. Syftet med studien är att undersöka hur socialsekreterarna upplever hanteringen av dessa ärenden.

Jag har skaffat mig fördjupade kunskaper genom litteratur om det aktuella ämnets område, och vill nu intervjua ett antal socialsekreterare. Därmed vill jag ställa några frågor till er, som har kunskap, utbildning och erfarenheter. Intervjun kommer att omfatta 15 frågor som kommer att ställas via telefon på grund av Coronapandemin. Intervjun kommer att ta mellan 40-60 minuter. Jag kommer att spela in intervjun genom ett inspelningsprogram på min telefon med respondenternas tillåtelse. Detta kommer att underlätta bearbetningen av intervjuerna. Jag kommer att transkribera intervjun och därefter kommer ljudfilen att raderas från min telefon. Jag hoppas att du har möjlighet att delta.

Jag kommer att ta hänsyn till Vetenskapsrådets (2020) forskningsetiska principer. Detta innebär att det är frivilligt att delta i intervjun och att du har rätt att avbryta intervjuprocessen när du vill. Behandling av din deltagande i denna intervjun är självklart konfidentiellt samt att resultaten kommer tillämpas enbart i forskningsändamål och för studiesyftet i mitt examenarbete.

Ni är välkomna att kontakta mig eller min handledare för mer information, hoppas att du vill ställa upp!

Med Vänliga Hälsningar

Si-Mohammed Nadife

E-post: Sne17002@student.mdh.se

Telefon: 0722450044

Handledare:

Mehrdad Darvishpour

E-post: mehrdad.darvishpour@mdh.se

Universitetslektor/docent i socialt arbete

Akademien för hälsa, vård och välfärd

Avdelning för socialt arbete

BILAGA B; SAMTYCKESFORMULÄR

Samtycke till medverkan i intervjustudien:

Svårighet att fatta rätt beslut - En kvalitativ studie om socialsekreterares upplevelser av hanteringen av våldsutsatta barn.

Härmed vill jag bekräfta att jag har fått information om syftet med denna studie av studenten Simohammed Nadife. Informationen omfattar om vad studien går ut på, och om hur materialet samlas in, samt hur materialet behandlas. Jag bekräftar också att jag har också fått information om att det är frivilligt att delta i denna studie och att jag när som helst kan avbryta medverka i studien utan att ange varför. Med att skriva under, samtycker jag till att medverka i denna intervjustudie.

Ort:

Datum/år:

Namnunderskrift:

Namnförtydligande:

Tack för din samverkan!

Med vänliga hälsningar

Simohammed Nadife

BILAGA C; FRÅGEGUIDE

Intervjuguide

Intervjufrågor till Socialsekreterare

1. Ålder? Kön? Hur många år har du arbetat med barnutredning? Utbildning och yrkeskompetens?
2. Kan du beskriva hur arbetet kring ärenden som rör barn som blir utsatta för våld ser ut idag och hur ni hanterar dessa ärenden?
3. Vilka insatser och vilket stöd finns för barn som har upplevt våld?
4. Vilka behov finns hos barn som utsatta för våld i nära relationer och hur ni upptäcker behovet?
5. Vilka utmaningar och möjligheter som finns i hantering av ärendet som berör barn som är utsatt för våld i nära relationer? Vilka insatser anser du är svåra att tillgodose?
6. Hur påverkar den nya barnkonventionslagen ert arbete?
7. Finns det något krav på att ni håller er uppdaterade på nya lagar och regler, ex Barnkonventionen? (följ fråga)
8. Under vilka omständigheter tar ni beslut om barns omhändertagande?
9. Vad innebär barns bästa och hur garanteras att detta tillfredsställs under en utredningsprocess?
10. Hur avväger ni föräldrars rätt till uppfostran av barn samt barnens behov av trygghet och rättigheter?
11. Vill du lägga till något?